

TEORETICKÉ ZÁKLADY NEHMOTNEJ EKONOMIKY

Ivan KLINEC

THEORETICAL BASE OF INTANGIBLE ECONOMY

Sustainability - Environment - Safety '2017

ABSTRAKT

Nehmotná ekonomika je rýchlo rastúcim fenoménom, ktorý v súčasnosti dotvára štruktúru tradičnej ekonomiky. Ekonomika v podobe produkcie hmotných statkov sa rýchlo mení na ekonomiku, kde výrazné miesto majú nehmotné statky, nehmotné aktíva a nehmotný kapitál. Nehmotná ekonomika v súčasnosti funguje ako významná súčasť novej ekonomiky civilizácie Tretej vlny a jej fungovanie sa riadi pravidlami fungovania novej ekonomiky civilizácie Tretej vlny.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: *nehmotná ekonomika, nehmotný kapitál, nehmotné aktíva, ekonomika civilizácie Tretej vlny, znalostná ekonomika, meranie nehmotnej ekonomiky*

ABSTRACT

Intangible economy is rapidly growing phenomenon, which now completes the structure of the traditional economy. Economy in terms of production of material goods is rapidly changing the economy, where a significant place have intangibles, intangible assets and intangible capital. Intangible economy currently works as an important part of the new economy of the Third Wave civilization and its functioning is governing by the rules the new economy of the Third Wave civilization.

KEY WORDS: *intangible economy, intangible capital, intangible assets, the economy of the Third Wave civilization, knowledge economy, measuring the intangible economy*

Úvod

Nehmotná ekonomika je rýchlo rastúcim fenoménom, ktorý v súčasnosti dotvára štruktúru tradičnej ekonomiky. Ekonomika v podobe produkcie hmotných statkov sa rýchlo mení na ekonomiku, kde výrazné miesto majú nehmotné statky, nehmotné aktíva a nehmotný kapitál. Nehmotná ekonomika v súčasnosti funguje ako významná súčasť novej ekonomiky Tretej vlny a jej fungovanie sa riadi pravidlami fungovania novej ekonomiky Tretej vlny.

Nehmotná ekonomika vytvorila vlastnú štruktúru, nemôže však existovať oddelene od ekonomiky hmotnej. Vytváraná teória nehmotnej ekonomiky ukazuje trend transformácie základnej economickej štruktúry na báze nehmotnej ekonomiky, pričom samotná nehmotná ekonomika dodáva ekonomike ako celku antientropický charakter. Problémy s analýzou a meraním nehmotnej ekonomiky budú zrejme viesť k prehodnoteniu niektorých základných ekonomických poučiek príp. k vytvoreniu nových modelov a konceptov fungovania ekonomiky.

Predchodcovia nehmotnej ekonomiky

Americkí experti na nehmotný kapitál Jonathan Low a Pam Cohen Kalafutová v knihe Neviditeľná výhoda. Ako nehmotné aktíva poháňajú výkonnosť byznisu – Invisible Advantage. How Intangibles

Are Driving Business Performance¹ upozorňujú na predchodcov dnešnej ekonomiky, ktorí fungovali na začiatku dvadsiateho storočia. Považujú za nich napr. Henryho Forda, Alfreda P. Sloana a ďalších známych podnikateľov industriálneho veku. U Henryho Forda za nehmotné aktíva považujú také faktory ako zdokonaľovanie procesov a organizačný design².

Nehmotné faktory Henryho Forda

Henry Ford skutočne presadzoval princípy, ktoré možno považovať, za začiatok procesov, ktoré viedli k vytváraniu informačnej spoločnosti a k nehmotnej ekonomike a mali antientropický charakter. Henry Ford presadzoval zásadu, že zisk sa má dosiahnuť nie na účet živého, ale na účet neživej hmoty. To znamená úspornejšou konštrukciou, lepšími výrobnými procesmi, vylúčením strát a plýtvania v priemysle, využitím odpadkov, skrátka dokonalým použitím metód, ktoré nám poskytuje náuka o vedeckom riadení práce³.

Význam mravného postulátu nadobúdať zisky na účet hmoty tkvie v samom koreni všetkých hodnôt, v prostej existencii organizmov na tejto zemi. Pretože organizmy žijú z hmoty. Zdá sa, že preto boli stvorené. Aj všetky hodnoty, z ktorých ľudstvo žije, povstali z tejto hmoty⁴. Tá je na tejto zemi preto – pokiaľ z chabých poznatkov získaných našimi zmyslami môžeme súdiť – aby bola dobývaná, pretváraná, aby sa z nej tvorilo, aby z nej boli ľudia živí v pote tváre⁵. Pojem práce je človeku vrodenný. Kategorický imperatív tvoriť bol človeku daný do vienka prírodou a nemožno ho obísť. Avšak tvoriť z hmoty a na účet hmoty, nie na účet živého organizmu. Tvoríť nie bojom proti druhu, ale kooperáciou s ním. Nie utláčaním slabého, ale podporením ho⁶.

Vytváranie teórie nehmotnej ekonomiky

Rastúca nehmotná ekonomika sa stala predmetom intenzívneho záujmu zhruba od polovice posledného desaťročia dvadsiateho storočia. Medzi prvými na vytváranie nehmotnej ekonomiky upozorňovali manželia Tofflerovci vo viacerých svojich publikáciách. Nehmotnú ekonomiku považujú Tofflerovci za jednu z hlavných charakteristík novovytvárajúcej sa ekonomiky Tretej vlny.

Teoretické základy pre skúmanie nehmotnej ekonomiky však položil už zakladateľ modernej teórie manažmentu Peter F. Drucker vo svojich knihách, kde vytvoril koncept znalostnej ekonomiky. Drucker identifikoval v roku 1968 prebiehajúce zmeny vo svojej práci Vek diskontinuity ako vytváranie znalostnej ekonomiky⁷ a neskoršie vo väčšine svojich kníh.

Nehmotná ekonomika sa začala vytvárať zhruba od roku 1956, kedy v USA bol odštartovaný prechod k informačnej spoločnosti. Meraniu produktivity znalosti sa odvtedy venovalo viacero autorov a za predchodcov súčasných konceptov nehmotnej ekonomiky môžeme označiť autorov, ktorí sa pokúšali vytvoriť systémy merania informačnej ekonomiky.

Začali tiež vznikať nástroje na meranie nehmotnej ekonomiky. V šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia to bol Jamesom Tobinom vytvorený indikátor q , ktorý je dnes považovaný za prvý indikátor, ktorý sa dá využiť na meranie nehmotnej ekonomiky. Ide teda o synchronicitu začiatku vzniku informačnej spoločnosti a objavenia sa prvých nástrojov použiteľných na meranie nehmotnej ekonomiky.

¹ Low, Jonathan, Kalafut, Pam Cohen: Invisible Advantage. How Intangibles Are Driving Business Performance. Perseus Publishing, Cambridge, MA 2002

² Tamtiež.

³ Eminger, Jaromír: Fordovy národohospodárske zásady. Jejich kritika. Možno je uplatňovať v našich poměrech? In: Špaček, Stanislav: Život a práce u Forda. Zápisky Československých inženýru z Ameriky. Americké obrázky II. Vydala s podporou ministerstva veřejných prací Jednota přátel Masarykovy akademie práce. V Praze 1927

⁴ Tamtiež.

⁵ Tamtiež.

⁶ Tamtiež.

⁷ Drucker, Peter: The Age of Discontinuity. New York: Harper and Row, 1968

Znalostná ekonomika Fritza Machlupa

Za základnú prácu v oblasti merania informačnej ekonomiky resp. ekonomiky znalosti sa dnes považuje práca amerického ekonóma Fritza Machlupa: *The Production and Distribution of Knowledge in the United States - Produkcia a distribúcia znalosti v USA*, ktorá bola publikovaná v roku 1962⁸. Táto práca obsahuje koncepciu informačnej spoločnosti založenej na znalostiach. Fritz Machlup prvý identifikoval ten sektor ekonomiky USA, ktorý sa vzťahoval k tomu, čo on nazval produkcia a distribúcia znalostí. Machlup teda už vtedy narábal s konceptom nehmotnej ekonomiky, hoci výraz nehmotná ekonomika nepoužíval.

Fritz Machlup postavil svoju klasifikáciu na vzťahu odvetví k produkcii a distribúcii znalostí. Podľa tejto klasifikácie zoskupil 30 priemyselných odvetví do piatich základných kategórií. Tieto kategórie predstavujú vzdelávanie, výskum a vývoj, komunikačné médiá, informačné stroje a informačné služby zahrňujúce financie, poisťovníctvo a obchod s realitami.

V roku 1980 Machlup vo svojej ďalšej práci s názvom *Knowledge: its creation, distribution and economic significance - Znalosti: ich tvorba, distribúcia a ekonomický význam*⁹ modifikoval túto klasifikáciu do šiestich kategórií, ktoré tvorili vzdelávanie, výskum a vývoj, umelecká tvorivosť a komunikácia, komunikačné médiá, informačné stroje a informačné služby¹⁰.

Podľa pôvodnej klasifikácie z roku 1962 Machlup odhadol na základe národných účtov z roku 1958, že informačný sektor zahrňuje 29 % vytvoreného hrubého národného produktu HNP a 31 % podielu pracovnej sily. Machlup tiež odhadol, že medzi rokmi 1947 a 1958 informačný sektor expandoval dvakrát rýchlejšie ako hrubý národný produkt HNP. Výsledkom bola tá skutočnosť, že USA sa rýchlo stávali informačnou spoločnosťou. Znalosti stáli teda pri zrode informačnej spoločnosti v USA.

Meranie informačného sektoru ekonomiky

Informačný sektor sa stále častejšie stával predmetom záujmu vedcov a ekonomickej analýzy, ktorých práce objasňovali jeho vznik, vývoj, štruktúru a mechanizmy jeho fungovania. Bol to predovšetkým Gilbert Burck v článku *The Biggest Growth Industry of Them All*¹¹ uverejnenom v časopise *Fortune* v roku 1964, ktorý vypočítal, že informačný sektor vytváral 33 % hrubého národného produktu HNP v roku 1963.

Ďalší americký ekonóm Jacob Marschak v roku 1968 predvídal, že informačný sektor sa bude približovať v roku 1970 40 % GNP¹².

Informačná ekonomika Marca Porata

Priekopníckou prácou svojím významom porovnateľnou s prácami Fritza Machlupa bola deväťzväzková štúdia amerického výskumníka Marca Uri Porata *The Information Economy: Definition and Measurement - Informačná ekonomika: Definícia a meranie*¹³, ktorú v roku 1977 vypracoval pre Úrad telekomunikácií ministerstva obchodu USA.

V tejto práci Marc Porat rozdelil informačné aktivity do primárneho informačného sektora a sekundárneho informačného sektora. Primárny informačný sektor zahrnoval podľa Porata tie firmy, ktoré produkovali informačné tovary a služby pre trhovú výmenu¹⁴. Sekundárny informačný sektor zahrnoval všetky informačné služby produkované pre vnútornú spotrebu vládou a neinformačnými firmami¹⁵.

⁸ Machlup, Fritz: *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*. Princeton University Press, 1962

⁹ Machlup, Fritz: *Knowledge: its creation, distribution and economic significance*. Vol. I. Princeton University Press, 1980

¹⁰ Tamtiež.

¹¹ Burck, Gilbert: *Knowledge: The Biggest Growth Industry of Them All*. In: *Fortune*. November 1964

¹² Marschak, Jacob: *Economics of Inquiring, Communicating, and Deciding*. In: *American Economic Review* 58 / 2 / 1968

¹³ Porat, Marc Uri: *The Information Economy. Definition and Measurement*. Washington, D.C.: U.S. Department of Commerce, Office of Telecommunications, 1974

¹⁴ Tamtiež.

¹⁵ Tamtiež.

V roku 1967 podľa Poratových výpočtov informačné aktivity zahrnovali 46.2 % GNP, z toho 25.1 % v primárnom informačnom sektore a 21.1 % v sekundárnom informačnom sektore. Štruktúra modernej americkej ekonomiky sa podľa modelu Marca Porata potom skladala zo šiestich sektorov. Poratova šesťsektorová americká ekonomika zahrnovala: primárny informačný sektor, sekundárny informačný sektor - verejnú byrokráciu, sekundárny informačný sektor - súkromnú byrokráciu, verejný produktívny sektor, súkromný produktívny sektor a domáci sektor.

V osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch sa meraním informačnej ekonomiky zaoberal americký ekonóm Stephen S. Roach, ktorý pôsobil vo finančnej inštitúcii Morgan Stanley. Na prelome 20. a 21. storočia sa objavilo viacero prác, ktoré sa zaoberali meraním digitálnej ekonomiky a meraním novej ekonomiky.

Vytváranie konceptu nehmotnej ekonomiky

Samotný názov informačná ekonomika sa nestal dominantným. V poslednom desaťročí dvadsiateho storočia sa hovorilo najmä o novej ekonomike, internetovej ekonomike, znalostnej ekonomike, poznatkovej ekonomike, virtuálnej ekonomike a pod.

Začiatok 21. storočia je spojený s návratom pojmu informačná ekonomika. Kapitola venovaná informačnej ekonomike sa objavila v roku 2005 napríklad v správe poradcov amerického prezidenta Economic Report of the President¹⁶.

Zatiaľ čo v 70. a 80. rokoch dvadsiateho storočia informačná ekonomika predstavovala segment ekonomiky, v súčasnosti sa informačná ekonomika stáva dominantnou ekonomikou a v podstatnej miere nahradzuje industriálnu ekonomiku. Zavŕšenie prechodu k informačnej ekonomike sa predpokladá okolo roku 2025.

Dá sa predpokladať, že koncept informačnej ekonomiky postupne zahrnie rozličné koncepty novej ekonomiky, znalostnej ekonomiky, vedomostnej ekonomiky, virtuálnej ekonomiky a pod.

Informačná ekonomika sa tak stane synonymom pre ekonomiku informačnej spoločnosti resp. informačného veku, tak ako bol pojem industriálna ekonomika spojený s industriálnou spoločnosťou resp. industriálnym vekom.

V posledných rokoch dvadsiateho storočia sa začali objavovať práce, ktoré sa zaoberali rýchlo rastúcou nehmotnou ekonomikou. Od roku 1997 bolo publikovaných niekoľko desiatok knižných publikácií venovaných rôznym aspektom nehmotnej ekonomiky a niekoľko stoviek odborných článkov venovanej nehmotnej ekonomike. Od roku 1997 sme svedkami intenzívneho vytvárania teórie nehmotnej ekonomiky.

K vytváraniu teórie nehmotnej ekonomiky prispeli Alvin Toffler (Toffler 1993, 1995, 1997, 2002, 2003)¹⁷, Heidi Tofflerová (Tofflerová 1990, 1993, 1995, 1997, 2002, 2003)¹⁸, Karl-Erik Sveiby (Sveiby 1989, 1997)¹⁹, Annie Brookingová (Brookingová 1996)²⁰, Baruch Lev (Lev 2001, 2003,

¹⁶ Economic Report of the President Transmitted to the Congress February 2005 Together with the Annual Report of the Council of Economic Advisers. United States Government Printing Office, Washington, D.C., 2005

¹⁷ Toffler, Alvin: Powershift. Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. Bantam Books, New York 1990, Toffler, Alvin and Heidi: War and Anti-War. Survival at the Dawn of the 21st Century. Little, Brown and Company, Boston, New York 1993, Toffler, Alvin and Heidi: Foreword: The New Intangibles. In: Arquilla, John, Ronfeldt, David (editors) : In Athena's Camp. Preparing for Conflict in the Information Age. Foreword by Alvin and Heidi Toffler. National Defense Research Institute, RAND, Santa Monica, California 1997, Toffler Alvin, Tofflerová Heidi: Nová civilizace. Třetí vlna a její důsledky. Nakladatelství Dokořán, Praha 2001, Toffler, Alvin, Tofflerová Heidi: Válka a antiválka. Jak porozumět dnešnímu globálnímu chaosu. Nakladatelství Dokořán a Argo, Praha 2002, Toffler, Alvin, Tofflerová Heidi: Utváranie novej civilizácie. Politika Tretej vlny. Vydavateľstvo Open Windows, Bratislava 1996, Toffler, Alvin: Nečekajú nás krvavé revolúcie, ale krize. Rozhovor s Alvinom Tofflerem. Lidové noviny 21. ledna 1999

¹⁸ Tamtiež.

¹⁹ Sveiby, Karl Erik (editor), The KONRAD Group: The Invisible Balance Sheet. Key indicators for accounting, control and valuation of know-how companies. 1989, Sveiby, Karl Erik: The New Organizational Wealth. Managing and Measuring Knowledge-Based Assets. Berrett-Koehler Publishers, 1997

²⁰ Brooking, Annie: Intellectual Capital. Core Asset for the Third Millennium. International Thomson Business Press, 1996

2004)²¹, Leonard Nakamura (Nakamura 1997, 1999, 2000, 2001, 2003, 2005)²², Leif Edvinsson (Edvinsson 1997, 2002, 2005)²³, Michael S. Malone (Malone 1997)²⁴, John Hand (Hand 2003)²⁵, Paul Romer (Romer 2003)²⁶, Verna Alleeová (Alleeová 1997, 2002)²⁷, Daniel Andriessen (Andriessen 1998, 2000, 2001, 2003)²⁸, Rene Tissen (Tissen 1998, 2000, 2001)²⁹, Frank Lekan Deprez (Deprez 1998, 2000)³⁰, Robert Reilly (Reilly 1998)³¹, Robert Schweihs (Schweihs 1998)³², Patrick Sullivan (Sullivan 1998, 2000)³³, Clark Eustace (Eustace 2000)³⁴, Jonathan Low (Low 2002)³⁵, Pam Cohen Kalafutová (Kalafutová 2002)³⁶, Nick Bontis (Bontis 2000)³⁷, B. Joseph Pine II (Pine II 1999)³⁸, James

²¹ Hand, John R. M., Lev, Baruch (editors): *Intangible Assets. Values, Measures and Risks*. Oxford University Press, 2003, Lev, Baruch: *Intangibles. Management, Measurement, and Reporting*. Brookings Institution Press, 2001, Lev, Baruch: *Sharpening the Intangibles Edge*. Harvard Business Review, June 2004

²² Nakamura, Leonard: *What is the U.S. Gross Investment in Intangibles ? (At Least) One Trillion Dollars a Year ! Working Paper NO. 01-15*. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Research Department, Philadelphia, PA, October 2001, Nakamura, Leonard: *Advertising, Intangible Assets, and Unpriced Entertainment*. Working Paper NO. 05-11. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Research Department, Philadelphia, PA, May 2005, Nakamura, Leonard: *A Trillion Dollars a Year in Intangible Investment and the New Economy*. In: Hand, John R. M., Lev, Baruch (editors): *Intangible Assets. Values, Measures and Risks*. Oxford University Press, 2003, Nakamura, Leonard: *Investing in Intangibles: Is a Trillion Dollars Missing From Gross Domestic Product ?* In: Bounfour, Ahmad, Edvinsson, Leif (editors): *Intellectual Capital for Communities. Nations, Regions, and Cities*. Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington, MA 2005 Nakamura, Leonard: *Is the U.S. Economy Really Growing Too Slowly ? Maybe We're Measuring Growth Wrong*. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review, March / April 1997, Nakamura, Leonard: *Intangibles: What Put the New In the New Economy ?* Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review, July / August 1999, Nakamura, Leonard: *Economics and the New Economy. The Invisible Hand Meets Creative Destruction*. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review, July / August 2000, Nakamura, Leonard: *Intangibles: Is a Trillion Dollars Missing from GDP ?* Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review Q4 2001

²³ Edvinsson, Leif, Malone, Michael S.: *Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. Collins, 1997, Edvinsson, Leif: *Corporate Longitude. What You Need to Know to Navigate the Knowledge Economy*. Financial Time Prentice Hall, 2002, Bounfour, Ahmad, Edvinsson, Leif (editors): *Intellectual Capital for Communities. Nations, Regions, and Cities*. Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington, MA 2005

²⁴ Edvinsson, Leif, Malone, Michael S.: *Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. Collins, 1997

²⁵ Hand, John R. M., Lev, Baruch (editors): *Intangible Assets. Values, Measures and Risks*. Oxford University Press, 2003,

²⁶ Romer, Paul: *The Soft Revolution: Achieving Growth Managing Intangibles*. In: Hand, John R. M., Lev, Baruch (editors): *Intangible Assets. Values, Measures and Risks*. Oxford University Press, 2003

²⁷ Allee, Verna: *The Knowledge Evolution. Expanding Organizational Intelligence*. Butterworth-Heinemann, 1997, Allee, Verna: *The Future of Knowledge. Increasing Prosperity Through Value Networks*. Elsevier and Technology Books, 2002, Allee, Verna: *A Value Network Approach for Modeling and Measuring Intangibles*. Paper prepared for presentation at *Transparent Enterprise*. Madrid, November 2002

²⁸ Andriessen, Daniel Tissen, Rene, Deprez, Frank Lekan: *Value Based Knowledge Management. Creating the 21st Century Company: Knowledge Intensive, People Rich*. Addison Wesley Publishing Company, 1998, Andriessen, Daniel, Tissen, Rene, Deprez, Frank Lekan: *The Knowledge Dividende. Creating High Performance Companies Through Value Based Knowledge Management*. Prentice Hall, 2000, Andriessen, Daniel, Tissen, Rene: *Weightless Wealth. Find your real value in a future of intangible assets*. Financial Times Prentice Hall, 2001, Andriessen, Daniel: *Making Sense of Intellectual Capital. Designing a Method for the Valuation of Intangibles*. Butterworth-Heinemann, 2003

²⁹ Andriessen, Daniel, Tissen, Rene, Deprez, Frank Lekan: *Value Based Knowledge Management. Creating the 21st Century Company: Knowledge Intensive, People Rich*. Addison Wesley Publishing Company, 1998, Andriessen, Daniel, Tissen, Rene, Deprez, Frank Lekan: *The Knowledge Dividende. Creating High Performance Companies Through Value Based Knowledge Management*. Prentice Hall, 2000, Andriessen, Daniel, Tissen, Rene: *Weightless Wealth. Find your real value in a future of intangible assets*. Financial Times Prentice Hall, 2001

³⁰ Andriessen, Daniel, Tissen, Rene, Deprez, Frank Lekan: *Value Based Knowledge Management. Creating the 21st Century Company: Knowledge Intensive, People Rich*. Addison Wesley Publishing Company, 1998, Andriessen, Daniel, Tissen, Rene, Deprez, Frank Lekan: *The Knowledge Dividende. Creating High Performance Companies Through Value Based Knowledge Management*. Prentice Hall, 2000

³¹ Reilly, Robert F., Schweihs, Robert P.: *Valuing Intangible Assets*. McGraw-Hill, 1998

³² Tamtiež.

³³ Sullivan, Patrick H.: *Profiting from Intellectual Capital. Extracting Value from Innovation*. Wiley, 1998, Sullivan, Patrick H.: *Value Driven Intellectual Capital. How to Convert Intangible Corporate Assets Into Market Value*. Wiley, 2000

³⁴ Eustace, Clark: *The Intangible Economy. Impact and Policy Issues*. Report of the European High Level Expert Group on the Intangible Economy. European Commission, October 2000

³⁵ Low, Jonathan, Kalafut, Pam Cohen: *Invisible Advantage. How Intangibles Are Driving Business Performance*. Perseus Publishing, Cambridge, MA 2002

³⁶ Tamtiež.

Gilmore (Gilmore 1999)³⁹, Tom Peters (Peters 1999)⁴⁰, Alope Phatak (Phatak 2002)⁴¹, Juergen Daum (Daum 2002)⁴², Thomas Stewart (Stewart 2003)⁴³, Ahmad Bounfour (Bounfour 2005)⁴⁴, Bernard Marr (Marr 2005)⁴⁵, Jan Hofmann (Hofmann 2005)⁴⁶, Eamonn Kelly (Kelly 2005)⁴⁷.

Samotnú teóriu nehmotnej ekonomiky môžeme zaradiť medzi ekonomické teórie Tretej vlny. Ak v súčasnosti hovoríme o nehmotných statkoch, nehmotných aktívach, nehmotnom kapitále, máme na mysli predovšetkým nehmotné aktivity, ktoré sú súčasťou celosvetového prechodu k informačnej spoločnosti. Zatiaľ čo informačné technológie menili samotnú podstatu ekonomiky, v kruhoch manažmentu sa vytvárali nové prístupy zamerané na riadenie novovznikajúcich štruktúr nehmotnej ekonomiky.

Teórie znalostnej spoločnosti a znalostnej ekonomiky vytvorili určité rámce pre pochopenie zmien prebiehajúcich v ekonomických štruktúrach na všetkých úrovniach, nevytvorili však teoretické koncepty popisujúce princípy, na ktorých nehmotná ekonomika funguje.

Tieto princípy začali popisovať a systematizovať až teoretici novej ekonomiky, ktorí vytvorili využiteľnú teoretickú základňu, ktorá umožňuje popísať základné princípy fungovania nehmotnej ekonomiky.

Teórie nehmotnej ekonomiky sa zameriavajú na nasledovné problémy:

- Vytvorenie základného konceptu nehmotnej ekonomiky, vzťah hmotnej a nehmotnej ekonomiky, vzťah nehmotnej a novej ekonomiky
- Identifikácia nehmotných aktív, nehmotného kapitálu a nehmotnej ekonomiky
- Meranie a oceňovanie nehmotných aktív a nehmotného kapitálu
- Systematizácia nehmotných aktív a nehmotného kapitálu
- Identifikácia základných princípov a zákonitostí fungovania nehmotnej ekonomiky, nehmotných aktív a nehmotného kapitálu
- Problémy investícií do nehmotného kapitálu a nehmotnej ekonomiky
- Rast a perspektívy nehmotnej ekonomiky

Ekonomická podstata nehmotnej ekonomiky

Ekonomická podstata nehmotnej ekonomiky je v podstate totožná s ekonomickou podstatou prechodu k informačnej spoločnosti. Nehmotné aktíva, nehmotný kapitál a nehmotné zdroje sú tu spojené s implóziou globalizujúcej sa ekonomiky, jej obratením sa do vnútra a využívaním vnútorných

³⁷ Bontis, Nick: Assessing Knowledge Assets: A Review of the Models Used to Measure Intellectual Capital. Version Oct-11-2000, 2000

³⁸ Pine II, B. Joseph, Gilmore, James H.: The Experience Economy. Work Is Theatre and Every Business a Stage. Harvard Business School Press, Boston, MA 1999

³⁹ Pine II, B. Joseph, Gilmore, James H.: The Experience Economy. Work Is Theatre and Every Business a Stage. Harvard Business School Press, Boston, MA 1999

⁴⁰ Peters, Tom: The Circle of Innovation. You Can't Shrink Your Way to Greatness. Vintage, 1999, Peters, Tom: The Brand You 50. Fifty Ways to Transform an „Employee“ into a Brand That Shouts Distinction, Commitment, and Passion ! Alfred A. Knopf, New York 1999, Peters, Tom: Re-imagine ! Business Excellence in a Disruptive Age. Dorling Kindersley Limited, London 2004

⁴¹ Phatak, Alope: Intellectual Capital in Small Teams: Towards a Methodology for Capturing Intangible Assets. Report No. CMIS 03/81. CSIRO Mathematical and Information Sciences, Wembley, WA, April 2003

⁴² Daum, Juergen: Intangible Assets and Value Creation. John Wiley and Sons, 2002

⁴³ Stewart, Thomas A.: The Wealth of Knowledge. Intellectual Capital and the Twenty-first Century Organization. Currency, 2003

⁴⁴ Bounfour, Ahmad, Edvinsson, Leif (editors): Intellectual Capital for Communities. Nations, Regions, and Cities. Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington, MA 2005

⁴⁵ Marr, Bernard (editor): Perspectives on Intellectual Capital. Multidisciplinary Insight Into Management, Measurement, and Reporting. Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington, MA 2005

⁴⁶ Hofmann, Jan: Value intangibles ! Intangible capital can and must be valued – owners and valuers alike will benefit. Deutsche Bank Research, Frankfurt am Main, Germany, October 19, 2005

⁴⁷ Kelly, Eamonn: Powerful Times. Rising to the Challenge of Our Uncertain World. Wharton School Publishing, Upper Saddle River, NJ, 2005

zdrojov. Tieto vnútorné zdroje sú vlastne nehmotné zdroje. Kapitalizácia týchto nehmotných zdrojov je ekonomickým základom vytvárania nehmotnej ekonomiky.

Prechod k vnútorným nehmotným zdrojom rozvoja sa uskutočňuje v nasledovných piatich hlavných smeroch:

- Informačná technológia sa stáva hlavnou technológiou ekonomík najvyspelejších krajín sveta umožňujúcou sprístupňovanie a využívanie informácií a znalostí ako hlavného zdroja rozvoja ekonomiky a spoločnosti. Informačná technológia zabezpečuje taktiež reprodukciu informačných a znalostných zdrojov. Informačná technológia postupne nahrádza industriálnu technológiu, alebo ju pretvára a integruje sa s ňou.
- Informácie, znalosti a poznanie sa stávajú hlavným zdrojom ekonomického a spoločenského rozvoja. Ďalší rozvoj jednotlivých ekonomík, takisto ako i globálnej ekonomiky ako celku, je závislý na prechode k informáciám a znalostiam ako hlavnému zdroju rozvoja. Všeobecný a celosvetový nedostatok zdrojov je riešiteľný postupným nahradzovaním klasických energetických, surovinových, ľudských a iných zdrojov zdrojmi informačnými a znalostnými. Celosvetová limitovanosť zdrojov, ktorá sa prejavuje i v globálnej kríze civilizácie najmä v oblasti devastácie životného prostredia takisto vytvára tlak na prechod od zdrojov klasických k zdrojom informačným a znalostným.
- Informácie a znalosti sa v moderných ekonomikách stávajú novou a hlavnou formou kapitálu. Od polovice 60. rokov sa v najvyspelejších krajinách sveta začali objavovať a stávať prevažujúcimi nové formy kapitálu ako sú napr. informačný kapitál, znalostný kapitál, technologický kapitál, ľudský kapitál, organizačný kapitál, štrukturálny kapitál, procesný kapitál, sociálny kapitál a iné. Tento trend ukazuje postupujúci proces kapitalizácie predtým neskapitalizovaných oblastí spoločnosti a kapitálom sa tak stala veda, vzdelanie, tréning, adaptabilita, flexibilita, organizácia, štruktúra, značky, pozornosť, prostredie, procesy, obsah, emócie alebo technológia. Investície do týchto nových foriem kapitálu prinášajú vo vyspelých ekonomikách mnohonásobne vyššie zisky ako investície do priemyselného alebo finančného kapitálu v krajinách menej rozvinutých.
- Informácie sa stali novým výrobným faktorom v modernej ekonomike. K tradičným výrobným faktorom pôde, práci a kapitálu tak pribudol faktor nový, a to informácie. Objavenie sa informácií ako nového výrobného faktoru spôsobuje zmenu chápania bohatstva, takisto ako následne zmenu systému jeho vytvárania a s tým spojenú zmenu štruktúry ekonomiky. Nový systém vytvárania bohatstva je potom v modernej ekonomike založený na informáciách a znalostiach. Neustále vytváranie a výmena informácií a znalostí sú potom podmienkou vytvárania bohatstva. Ak neexistuje v ekonomike vytváranie a pohyb informácií a znalostí, nevytvára sa potom ani nové bohatstvo. Tieto skutočnosti vytvárajú požiadavku na vytvorenie informačnej teórie hodnoty, ktorá by objasnila miesto a funkciu informácií a znalostí pri vytváraní hodnoty v moderných ekonomikách.
- Prechod k informáciám ako k novému a hlavnému zdroju rozvoja ekonomiky a spoločnosti, novej forme kapitálu i novému výrobnému faktoru spôsobuje zmenu hodnotových orientácií jednotlivca i spoločnosti, čo je obzvlášť významné pri zmene hodnotových orientácií ekonómov i pracovníkov managementu všetkých úrovní. Orientácia na klasické zdroje, klasické formy kapitálu i na klasické výrobné faktory je jednou z príčin zaostávania a nekonkurencieschopnosti mnohých ekonomík. Hodnotová reorientácia smerom k chápaniu informácií a znalostí ako hlavného zdroja rozvoja ekonomiky i spoločnosti, ako novej a hlavnej formy kapitálu i ako nového výrobného faktoru je jedným z kľúčov k economickej

prosperite a konkurencieschopnosti a následne k modernému smerovaniu spoločnosti a jej správne fungovaniu.

Nehmotné aktíva v industriálnej ekonomike

Predchodcu súčasnej nehmotnej ekonomiky môžeme hľadať v nehmotných aktívach industriálnej ekonomiky Druhej vlny. V klasickej ekonomike Druhej vlny nehmotné aktíva mali svoje miesto, nie však také ako majú v novej ekonomike Tretej vlny.

V tejto ekonomike pod hmotné aktíva – tangible assets – boli zahrnuté cenné statky ako zlaté mince a prúty, drahokamy, umelecké predmety atď., kupované a držané vlastníkom ako investície.⁴⁸ Hmotné aktíva majú hmotnú formu a možno ich preto rýchlo speňažiť napr. cenné papiere, hotovosť, šeky.⁴⁹

Pod nehmotné aktíva – intangible assets – boli zahrnuté aktíva cenné pre podnik, ktoré však nemajú materiálnu formu, a nie je možné ich preto ľahko speňažiť, napr. dobré meno firmy – goodwill, patenty, autorské práva, obchodné značky.⁵⁰ Goodwil môže predstavovať abstraktná hodnota už zavedenej firmy, dobré meno, príťažlivá sila, ktorá privádza zákazníkov.⁵¹

Nehmotný kapitál Tretej vlny Alvina a Heidi Tofflerovcov

V novej ekonomike Tretej vlny hmotné i nehmotné aktíva prechádzajú transformáciou, pričom význam a úloha nehmotných aktív je zásadne odlišná. Podľa Alvina a Heidi Tofflerovcov kapitál Tretej vlny je teraz vo vzrastajúcej miere založený na nehmotných aktívach.

Tofflerovci uvádzajú, že v srdci transformácie Tretej vlny leží posun vo vzťahu medzi hmotnými a nehmotnými metódami produkcie. Znalosti v širšom zmysle slova sa stali faktorom ekonomiky. Dnes sa posúvajú z periférie do centrálnej pozície, kde idey, inovácie, hodnoty, imaginácia, symboly, a predstavy, nie iba počítačové údaje, hrajú stále významnejšie úlohy. Rovnaký posun k nehmotnosti je aj vo vojenských záležitostiach⁵².

Nehmotné aktíva tiež zahrňujú to, čo je v našich databankách, rovnako ako to, čo je v lebkách ľudí. Zahrňujú tiež silu softwaru, schopnosť oslepiť protivníkovú informačnú technológiu, superioritu zberu a rozširovania informácií, kompatibilitu informačno-podporných nástrojov a omnoho viac. Podľa Tofflerovcov sa celá ekonomika posúva od hmotného k nehmotnému⁵³.

Hodnoty v podniku Druhej vlny sa dajú merať pomocou hmotných aktív, ako sú budovy, stroje a skladové zásoby, ale hodnota úspešných firiem Tretej vlny stále viac spočíva v ich schopnosti strategickým a operatívnym spôsobom získať, generovať, distribuovať a aplikovať znalosti.⁵⁴ Skutočná hodnota takých spoločností, ako sú Compaq, Kodak, Hitachi, Siemens, závisí na ideach, nápadoch a informáciach v hlavách zamestnancov a vo firemných databankách a patentoch, než na nákladných automobiloch, výrobných linkách a ďalších hmotných aktívoch, ktoré vlastní. A tak je kapitál stále viac založený na nehmotných hodnotách.⁵⁵

Podľa Tofflerovcov je najzávažnejšie, že sa mení podstata a definícia kapitálu.

V agrárnej ekonomike Prvej vlny našej civilizácie bola kapitálom pôda. Pôdy sa možno dotknúť, vziať si jej hrst, ale nedá sa nijako zväčšiť a ani ju nemôževyužívať naraz niekoľko osôb. Aby niekto mal viac poľnohospodárskej pôdy, musel ju vziať inému majiteľovi.⁵⁶

⁴⁸ Adam, J. H.: Anglicko – český ekonomický slovník s výkladem, výslovností a českým rejstrikem. LEDA, Voznice, 2000

⁴⁹ Tamtiež.

⁵⁰ Tamtiež.

⁵¹ Tamtiež.

⁵² Toffler, Alvin and Heidi: Foreword: The New Intangibles. In: Arquilla, John, Ronfeldt, David (editors) : In Athena's Camp. Preparing for Conflict in the Information Age. Foreword by Alvin and Heidi Toffler. National Defense Research Institute, RAND, Santa Monica, California 1997

⁵³ Tamtiež.

⁵⁴ Tamtiež.

⁵⁵ Tamtiež.

⁵⁶ Toffler, Alvin: Nečekajú nás krvavé revoluce, ale krize. Rozhovor s Alvinem Tofflerem. Lidové noviny 21. ledna 1999

V priemyselných západných civilizáciach Druhej vlny predstavovali kapitál továrne. Zakúpením akcií bolo možné kúpiť si aj kúsok týchto tovární. Majiteľ akcie sa tiež mohol dotknúť steny továrne a vedel, že nejaká časť tejto steny je jeho vlastníctvom. Tento kapitál stále ešte nemohol slúžiť súčasne dvom cieľom, ale už bolo možné ho znásobiť postavením nových tovární.⁵⁷

Kapitálu Tretej postindustriálnej éry sa už väčšinou dotknúť nemožno. Akcie Microsoftu nepredstavujú podiel na nejakom materiálnom majetku. Sú iba symbolmi. Akcionári sa Microsoftu nepýtajú, či má továrne, montážne linky, budovy. V tomto zmysle Microsoft, dnes väčšia spoločnosť než General Motors, prakticky nič nemá. Jeho kapitál sa nachádza v mozgoch ľudí vo firme zamestnaných. Symboly. Systémy usporiadaných znakov. Akcie Microsoftu sú symboly týchto usporiadaných znakov. Časť ekonómov to dnes už chápe. Iba je treba ešte pochopiť, čo z toho plynie.⁵⁸

Kapitál sa stáva neuchopiteľný. Nemožno ho zmerať ani odhadnúť pomocou doteraz používaných pojmov. V priemysle Tretej vlny už najdôležitejšie pracovné nástroje námedznej práce nestoja v továrňach a ani v remeselných dielňach. Najdôležitejšie nástroje sú v ľudských mozgoch. Ľudia ich každý deň prinášajú do práce a po pracovnej dobe ich odnášajú domov. Ak jedného dňa neprídu do práce, akcie Microsoftu sa stanú zdražkami papiera.⁵⁹

Revolúcia nie je len v tom, že sa tohto kapitálu nemožno dotknúť a ani ho zmerať, ale predovšetkým v tom, že ho možno zväčšovať bez akýchkoľvek obmedzení a, že ho môže súčasne používať mnoho ľudí.⁶⁰

Vo svojej práci Powershift - Posun moci⁶¹ Alvin Toffler rozdeľuje ekonomiky na rýchle a pomalé. Rýchle ekonomiky sú ekonomikami informačnej spoločnosti a pomalé ekonomiky sú ekonomikami industriálnej spoločnosti. Tofflerová koncepcia rýchlych a pomalých ekonomík vychádza z rozdielných systémov vytvárania bohatstva. Zatiaľ čo pomalé ekonomiky sú založené na pomalom systéme vytvárania bohatstva a ľudskej práci ako hlavnom zdroji bohatstva, rýchle ekonomiky sú založené na novom systéme vytvárania bohatstva a ten je založený na znalostiach ako hlavnom zdroji.⁶²

Nový systém vytvárania bohatstva generuje bohatstvo rýchlejšie ako obdobný systém v pomalých ekonomikách. Výsledkom je potom prerozdelenie čiže posun moci, a to tak ekonomickej ako i politickej. Znalosti sa tak stávajú hlavným zdrojom ekonomickej i politickej moci jednotlivých krajín v globálnej ekonomike. Tretiu vlnu potom možno spojiť so systémom vytvárania bohatstva a znamená vlastne vlnovité šírenie nového systému vytvárania bohatstva a postupnú adaptáciu resp. neschopnosť adaptácie na tento systém.⁶³

Nový systém vytvárania bohatstva, zodpovedajúci rýchlejšej alebo informačnej ekonomike, znamená zmenu ekonomických pravidiel. Nový systém vytvárania bohatstva je založený na znalostiach ako hlavnom zdroji ekonomickej a politickej moci a bohatstva.

Alvin Toffler v Posune moci charakterizuje nový systém vytvárania bohatstva nasledovne⁶⁴:

- Nový zrýchlený systém vytvárania bohatstva je vo vzrastajúcej miere závislý na výmene údajov, informácií a znalostí. Ak neprebíha výmena znalostí, nevytvára sa nové bohatstvo.
- Nový systém vytvárania bohatstva prekračuje hranice masovej produkcie smerom k flexibilnej, zákazkovej alebo „demasifikovanej“ produkcii.
- Konvenčné faktory výroby - pôda, práca, suroviny a kapitál sa stávajú menej dôležitými, tak ako ich nahradzujú symbolické znalosti.

⁵⁷ Tamtiež.

⁵⁸ Tamtiež.

⁵⁹ Tamtiež.

⁶⁰ Tamtiež.

⁶¹ Toffler, Alvin: Powershift. Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. Bantam Books, New York 1990

⁶² Tamtiež.

⁶³ Tamtiež.

⁶⁴ Tamtiež.

- Namiesto kovových alebo papierových peňazí, skutočným médium sa stávajú elektronické peniaze.
- Tovary a služby sú modularizované a usporadúvané do systémov, ktoré vyžadujú sprísňovanie a stálu revíziu noriem.
- Pomaly fungujúce byrokracie sú nahradzované malými (demasifikovanými) pracovnými jednotkami, prechodnými alebo „adhokratickými“ tímami, vzrastajúcim komplexom obchodných aliancií alebo konzorcií.
- Počet a varieta organizačných jednotiek sa znásobuje.
- Pracovníci sa stávajú menej vymeniteľnými. Najúčinnjšími nástrojmi rozširovania bohatstva sú symboly v hlavách pracovníkov.
- Novým hrdinom už nie je pracovník modrých golierov, finančník alebo manažér, ale inovátor, ktorý kombinuje imaginatívne znalosti s akciou.
- Tvorba bohatstva je vo vzrastajúcej miere chápaná ako kruhový proces s odpadmi recyklovanými do vstupov ďalšieho cyklu produkcie.
- Producenti a konzumenti, rozdelení industriálnou revolúciou, sú znovuzjednotení v cykle tvorby bohatstva.
- Nový systém tvorby bohatstva je lokálny aj globálny.

Nehmotné aktíva v štruktúre ekonomiky Tretej vlny

Nová ekonomika Tretej vlny sa skladá z hmotnej ekonomiky a z nehmotnej ekonomiky. Nehmotnou ekonomikou Tretej vlny rozumieme nové nehmotné aktíva, ktoré vznikajú v procese transformácie na novú ekonomiku Tretej vlny a sú spojené s adaptáciou na jej novovytvárajúce sa pravidlá.

Tabuľka č.1: Nová ekonomika Tretej vlny

Nová ekonomika Tretej vlny	
Hmotná ekonomika	Nehmotná ekonomika

Nehmotné aktíva (Intangibles) – nehmotné aktíva, nehmotný kapitál, nehmotné položky

Nové nehmotné aktíva (New Intangibles) – nehmotný kapitál, nehmotné aktíva spojené s Treťou vlnou

Nehmotná ekonomika (Intangible Economy) – rastúca ekonomika nehmotného kapitálu a nehmotných aktív Tretej vlny

Základné teoretické rámce nehmotnej ekonomiky

Nehmotná ekonomika predstavuje významný nástroj v transformácii industriálnej ekonomiky Druhej vlny na novú ekonomiku Tretej vlny. Jej štruktúra umožňuje zvyšovať adaptabilitu na všetkých úrovniach a zároveň umožňuje pružnú reakciu na zmeny prostredia. Pružnosť – resilience – sa stala predmetom záujmu spolu so vzrastajúcou entropiou, ktorá doprevádza procesy globalizácie a prechodu k informačnej spoločnosti.

Koncept pružnej ekonomiky resp. pružného podniku je v súčasnej dobe rozpracovávaný viacerými autormi. Medzi najvýznamnejších patria Stephen F. DeAngelis (DeAngelis 2005), Yossi Sheffi (Sheffi 2005)⁶⁵ a Al Siebert (Siebert 2005)⁶⁶.

⁶⁵ Sheffi, Yossi: The Resilient Enterprise. Overcoming Vulnerability for Competitive Advantage. The MIT Press, 2005

Nehmotná ekonomika pozostáva z celého radu ekonomických aktivít, ktoré prispievajú k zvyšovaniu pružnosti jednotlivca, podniku, organizácie, ekonomiky, štátu alebo spoločnosti. Tieto aktivity sa postupne kapitalizujú a nehmotné aktivity nadobúdajú formu tovarov, služieb alebo kapitálu. Zároveň vytvárajú nové rýchlorastúce trhy, ktoré predstavujú základ nehmotnej ekonomiky.

Nehmotná ekonomika predstavuje trh nehmotných tovarov a služieb, ktoré v globálnom prostredí zastávajú funkciu navigátora a umožňujú pružne reagovať na prebiehajúce zmeny.

Základné charakteristiky vytvárania nehmotnej ekonomiky:

- Nehmotná ekonomika vznikla ako súčasť celosvetového prechodu k informačnej spoločnosti.
- Nehmotná ekonomika je súčasťou novej ekonomiky Tretej vlny.
- Nehmotná ekonomika umožňuje vyššiu výkonnosť ekonomiky a jej adaptabilitu v neustále sa meniacom globálnom prostredí.
- Podiel nehmotnej ekonomiky na celkovej ekonomike neustále rastie. Dá sa to ukázať na raste počtu ľudí pracujúcich v nehmotnej ekonomike ako i na percentuálnom podiele na celkovom HDP.
- Nehmotná ekonomika funguje na báze zákonov novej ekonomiky Tretej vlny.
- Nehmotná ekonomika má antientropický charakter.
- Nehmotná ekonomika plní funkciu znižovania entropie vo vzťahu k hmotnej ekonomike.
- Nehmotná ekonomika nie je od hmotnej ekonomiky oddelená, ale je s ňou vzájomne previazaná.
- Vznik globálneho prostredia svetovej ekonomiky je spojený s prechodom od konceptu konkurencieschopnosti ku konceptu pružnosti umožňujúcej reakciu na zmeny globálneho prostredia. Táto zmena je zároveň prechodom od konkurenčného boja k znižovaniu entropie.
- Reakcia na správanie konkurentov na zabehaných trhoch je nahradzovaná reakciou na zmeny prostredia globálnej ekonomiky ako celku. Pod prostredím chápeme celkové prostredie, kde konkurencia predstavuje iba jeho jednu časť.
- Pružná ekonomika umožňuje reagovať na zmeny globálneho prostredia. Nehmotná ekonomika umožňuje pružnosť ekonomiky na všetkých úrovniach.
- Nehmotné aktivity sa stávajú novou formou aktív, novou formou kapitálu a novou formou bohatstva.
- Nehmotné aktivity vytvárajú nové rýchlo rastúce trhy nehmotnej ekonomiky. Nehmotná ekonomika.
- Existencia nehmotnej ekonomiky bude podmienkou fungovania ekonomiky ako celku i jej jednotlivých častí.

Nehmotná ekonomika Eamonna Kellyho

Eamonn Kelly je škótsky futuroológ a vizionár. Je šéfom globálnej futurologickej siete Global Business Network GBN a tiež šéfom The Monitor Group. Zaoberá sa najmä tvorbou scenárov. Problémami nehmotnej ekonomiky sa zaoberá v knihe Mocné časy - The Powerful Times⁶⁷, ktorú publikoval v roku 2005. V knihe popisuje sedem zdvojených trendov, medzi ktoré zaradil nehmotnú ekonomiku a hmotnú ekonomiku. Ukazuje vzájomnú prepojenosť týchto dvoch ekonomík a ich predpokladaný vývoj v najbližších desiatich rokoch teda do roku 2015.

Kelly chápe vznik a rast nehmotnej ekonomiky ako súčasť vytvárania novej ekonomiky. Novú ekonomiku zarámcoval nasledovnými časovými horizontmi⁶⁸:

⁶⁶ Siebert, Al: The Resilience Advantage. Master Change Thrive Under Pressure and Bounce Back from Setbacks. Berrett-Koehler Publishers, 2005

⁶⁷ Kelly, Eamonn: Powerful Times. Rising to the Challenge of Our Uncertain World. Wharton School Publishing, Upper Saddle River, NJ, 2005

⁶⁸ Tamtiež.

- Dot-Com ekonomika – roky 1995 – 2000
- Internetová ekonomika – roky 1995 – 2010 prípadne neskoršie
- Postindustriálna ekonomika – roky 1975 – 2025 prípadne neskoršie

Kelly uvádza, že Dot-Com ekonomika bola iba časťou väčšej transformácie na systém vybudovaný na Internetových technológiach a komunikácii. Internetová ekonomika je podľa neho časťou prebiehajúcej evolúcie smerom k postindustriálnej ekonomike, kde sa hodnoty ďalej posúvajú k ideam a vzťahom. Tu vidíme rast významu znalostného kapitálu a sociálneho kapitálu⁶⁹.

V najbližších desiatich rokoch budeme svedkami pokračujúceho a akcelerujúceho prechodu z industriálnej do postindustriálnej éry. Zároveň budeme zažívať skúsenosť ďalšieho rastu nehmotnej ekonomiky, v ktorej sa vzťah medzi hodnotou a váhou postupne rozpadá a vzrastajúce množstvo toho, čo považujeme za hodnotné bude nahrádzané vecami, ktoré nemožno chytiť: službami, zážitkami a vzťahmi.⁷⁰ Ale hoci sa hodnota presúva do nehmotného sveta, fyzický svet infraštruktúry získava nový význam a jeho udržiavaniu bude musieť byť venovaná nová pozornosť.⁷¹

Kelly uvádza, že najvýznamnejšou črtou postindustriálnej ekonomiky je upadajúci vzťah medzi fyzickou masou a ekonomickou hodnotou. V postindustriálnej ekonomike je tvorba hodnoty vo vzrastajúcej miere založená na znalostiach, ideach, intelektu a inováciach.⁷²

V rozvinutých ekonomikách teraz dominujú služby viac ako výroba, zážitky sú predávané viac ako produkty, a digitálny bit prevyšuje fyzický atóm v ekonomickej významnosti a spojenia a vzťahy sa stávajú rovnako dôležitými ako vlastníctvo a majetok. Hodnota sa stáva vo vzrastajúcej miere nehmotná.⁷³

Podľa Kellyho sa nehmotná ekonomika skladá z viacerých komponentov, pričom identifikuje štyri komponenty nehmotnej ekonomiky, ktoré podľa neho definujú významnú zmenu v podstate ekonomiky. Týmito komponentmi sú⁷⁴:

- Vzrastajúci význam sektoru služieb
- Rastúca znalostná intenzita mnohých produktov a služieb
- Vzrast schopnosti a ochoty platiť vysoké prémie za kvalitné zážitky
- Význam estetiky a krásy ako zdroja ekonomickej hodnoty.

Služby

Podľa Kellyho sú služby v súčasnej dobe najväčší a najrýchlejšie rastúci sektor globálnej ekonomiky.⁷⁵ Zahrňujú viac ako 75 % HDP USA a viac ako tretinu globálneho obchodu.

V poslednom desaťročí sa export služieb v USA viac ako zdvojnásobil a teraz zahŕňa 30 % celkových exportov. Nehmotné služby zahrňujú najmä komunikácie, logistiku a finančné služby. Posun od výroby k produkcii a spotrebe služieb je zreteľný najmä vo vyspelom svete.

V rozvojovom svete služby zahrňujú 50 % HDP rozvojových krajín, pričom v mnohých krajinách sú najrýchlejšie rastúcim sektorom.⁷⁶

Elektronická konektivita umožňuje poskytovať služby na diaľku a tento trend sa bude urýchľovať.⁷⁷

⁶⁹ Tamtiež.

⁷⁰ Tamtiež.

⁷¹ Tamtiež.

⁷² Tamtiež.

⁷³ Tamtiež.

⁷⁴ Tamtiež.

⁷⁵ Tamtiež.

⁷⁶ Tamtiež.

⁷⁷ Tamtiež.

Znalostná intenzita

Znalosti vždy boli súčasťou ekonomiky. Znalosti napr. ako rastie obilie, ako funguje svet, ako robiť a využívať nástroje, ako vyrábať užitočné produkty vždy boli podľa Kellyho rozhodujúcimi motormi ľudských ekonomických systémov. Súčasná ekonomika je charakteristická najmä rastom znalostnej intenzity čiže rastie množstvo znalosti potrebných na jednotku produkcie.

Ekonomika zážitku

Ekonomika zážitku funguje na predaji a sprostredkovaní zážitkov, pričom má globálny charakter. Podľa prognóz World Tourism Organization sa objem výdavkov medzinárodnej turistiky strojnásobí do roku 2020. Hlavnými sektormi ekonomiky zážitku sú podľa Kellyho turizmus, divácke športy a zábava. Ekonomikou zážitkov sa zaoberajú Joseph Pine II. a James Gilmore vo svojej knihe *The Experience Economy*⁷⁸.

Estetika, krása a umenie

Kelly ukazuje rast podielu estetiky, krásy a umenia na vytváraní hodnoty. Ako príklad kombinácie estetiky a vizuálnej a funkčnej jednoduchosti uvádza iPod. iPod nie je lacnejší ako konkurenčné produkty, ale je elegantný, jednoduchý a intuitívne použiteľný. Je estetický správny. Preto sa dobre predáva a rastie jeho podiel na trhu.

Štruktúra nehmotnej ekonomiky

Štruktúra nehmotnej ekonomiky sa neustále vytvára, pričom sa rozširuje a diverzifikuje. Vzniká zároveň vzájomné prepojenie rôznych sektorov nehmotnej ekonomiky medzi sebou navzájom a medzi sektormi nehmotnej ekonomiky a sektormi hmotnej ekonomiky.

Nehmotná ekonomika Toma Petersa

Tom Peters patrí medzi popredných amerických a svetových teoretikov manažmentu. Nehmotnou ekonomikou sa zaoberal vo svojich knihách *Kruh inovácií - The Circle of Innovation*⁷⁹, *The Brand You 50*⁸⁰ a *Re-imagine!*⁸¹

Tom Peters v knihe *The Circle of Innovation – Kruh inovácií*⁸² rozdelil svet podľa orientácie na odhmotnené logá alebo tovarovú výrobu na dve odlišné kategórie firiem:

- Špička Coca Cola, Microsoft, Disney a ďalší nepredávajú nič okrem myšlienok.
- Spodina ako Ford a General Motors stále zostáva dodávateľom bezduchej hmoty, aj keď automobily sú už dnes podstatne chytřejšie ako v minulost.

Nehmotná ekonomika Barucha Leva

Baruch Lev je americký ekonóm. Pôsobí ako profesor účtovníctva a financií na Stern School of Business na New York University v New Yorku, USA. Pôsobí tiež ako riaditeľ Vicent C. Ross Center for Research. Zaoberá sa problémami merania nehmotných aktív a nehmotného kapitálu.

⁷⁸ Pine II, B. Joseph, Gilmore, James H.: *The Experience Economy. Work Is Theatre and Every Business a Stage*. Harvard Business School Press, Boston, MA 1999

⁷⁹ Peters, Tom: *The Circle of Innovation. You Can't Shrink Your Way to Greatness*. Vintage, 1999

⁸⁰ Peters, Tom: *The Brand You 50. Fifty Ways to Transform an „Employee“ into a Brand That Shouts Distinction, Commitment, and Passion!* Alfred A. Knopf, New York 1999

⁸¹ Peters, Tom: *Re-imagine! Business Excellence in a Disruptive Age*. Dorling Kinderslay Limited, London 2004

⁸² Peters, Tom: *The Circle of Innovation. You Can't Shrink Your Way to Greatness*. Vintage, 1999

Je autorom viacerých kníh venovaných problematike nehmotných aktív. K tejto problematike publikoval knihy *Intangibles. Management, Measurement, and Reporting* (2001)⁸³ a *Intangible Assets. Values, Measures and Risks* (2003)⁸⁴.

Podľa Barucha Leva nehmotné aktíva sú právom na budúci zisk, ktorý nemá fyzický alebo finančný základ. Patent, značka, a unikátna organizačná štruktúra sú príkladmi. Termíny nehmotné aktíva, znalostné aktíva, a intelektuálny kapitál používa ako zameniteľné.

Baruch Lev tvrdí, že aktíva a pasíva firmy uvedené vo výročnej správe firmy v súčasnosti iba zo 60 % odrážajú jej skutočnú trhovú hodnotu. Zvyšok je v ľudskom kapitále.

Nehmotná ekonomika Leonarda Nakamuru

Leonard Nakamura je americký ekonóm. Pôsobí ako poradca Federal Reserve Bank of Philadelphia v USA. Zaoberá sa meraním nehmotnej ekonomiky. Tvrdí, že súčasne účtovníctvo neodráža ekonomické reality.

Podľa Leonarda Nakamuru údaje o príjmoch nezahŕňujú kapitálové zisky z vlastníctva akcií a nehnuteľnosti. Prítom tieto zisky tvoria značnú časť bohatstva američanov. V modernej ekonomike sa investície, na ktoré sa úspory používajú, presúvajú od hmotného majetku do nehmotných aktív.

U firiem sa presúvajú do vývoja, budovania značky alebo know how a u jednotlivcov napr. do vzdelania. Táto zmena je podľa Nakamuru prejavom toho, že moderná ekonomika sa presúva od výroby k službám a k využívaniu znalostí a štatistika to nedokáže zachytiť.

Nakamura tvrdí, že sa presúvame od investícií do hmotného majetku k nehmotným aktívam. To znamená, že naše meranie firemných ziskov a úspor zodpovedá skutočnosti stále menej.

Tabuľka č. 2: Štruktúra nehmotnej ekonomiky

Štruktúra nehmotnej ekonomiky
<ul style="list-style-type: none">• Ekonomika služieb• Ekonomika znalosti• Ekonomika zážitku<ol style="list-style-type: none">1. Ekonomika turizmu2. Ekonomika športov3. Ekonomika zábavy • Ekonomika krásy, estetiky a umenia• Ekonomika značiek• Ekonomika konektivity<ol style="list-style-type: none">1. Ekonomika nástrojov pripojenia2. Ekonomika prehliadačov3. Ekonomika internetu • Ekonomika open source<ol style="list-style-type: none">1. Ekonomika blogosféry2. Ekonomika wikisféry3. Ekonomika open source software • Ekonomika transhumanizmu

⁸³ Lev, Baruch: *Intangibles. Management, Measurement, and Reporting*. Brookings Institution Press, 2001

⁸⁴ Hand, John R. M., Lev, Baruch (editors): *Intangible Assets. Values, Measures and Risks*. Oxford University Press, 2003

Tabuľka č. 3: Koncepty nehmotnej ekonomiky

Koncepty nehmotnej ekonomiky
<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomika obsahu • Ekonomika pozornosti • Ekonomika daru • Ekonomika zážitku

Tabuľka č. 4: Trhy nehmotnej ekonomiky

Trhy nehmotnej ekonomiky
<ul style="list-style-type: none"> • Trh služieb • Trh znalosti • Trh zážitkov <ol style="list-style-type: none"> 1. Trh turizmu 2. Trh športov 3. Trh zábavy • Trh krásy, estetiky a umenia • Trh značiek • Trh konektivity <ol style="list-style-type: none"> 1. Trh počítačov 2. Trh prehliadačov 3. Trh pripojenia • Trh open source <ol style="list-style-type: none"> 1. Trh blogosféry 2. Trh wikisféry • Trh transhumanizmu <ol style="list-style-type: none"> 1. Trh technológií zdokonaľujúcich človeka • Trh obsahu • Trh pozornosti • Trh daru

Tabuľka č. 5: Technológie zdokonaľujúce človeka

Technológie zdokonaľujúce človeka	
Interný hardware	Interný software
Externý hardware	Externý software

Tabuľka č. 6: *Ekonomika transhumanizmu*

Ekonomika transhumanizmu	
Trh interného hardware	Trh interného software
Trh externého hardware	Trh externého software

Nehmotná ekonomika technológií zdokonaľujúcich človeka

Anders Sandberg rozdelil technológie zdokonaľujúce človeka na štyri skupiny, kde zahrnul prostriedky a nástroje rozširovania kapacity a schopnosti mysle. Urobil tak vo svojom príspevku na konferencii Extro 3 v roku 1997⁸⁵.

Týmito štyrmi skupinami sú:

- Interný hardware
- Externý hardware
- Interný software
- Externý software

Uvedené štyri skupiny prostriedkov a nástrojov rozširovania kapacity a schopnosti mysle sú perspektívnymi trhmi nehmotnej ekonomiky, hoci sa čiastočne prekrývajú s niektorými zabehanými trhmi.

Interný hardware

Interný hardware umožňuje vylepšenie mysle prostredníctvom

- Prostriedkov genetiky
- Liekov stimulujúcich
 1. pamäť
 2. výkonné funkcie
 3. náladu
 4. pozornosť
 5. kreativitu
- Mozgovo-počítačových interface

Externý hardware

Externý hardware umožňuje presun mozgov do prostredia resp. ich rozšírenie do prostredia. Patria tu:

- Papier a hlina – klasické médiá
- Počítačové pamäťové médiá
- Oblečenie s integrovanými médiami
- Bezdrôtové exoself – exo-ja

⁸⁵ Sandberg, Anders: Better Minds. In: Hughes, James, Bostrom, Nick: What is Transhumanism ? World Transhumanist Association, 2005, ppt presentation

Interný software

Interný software zahŕňa prostriedky lepšieho myslenia. Patria tu:

- Dômyselná organizácia alebo metódy
- Pamäťové umenie
- Kognitívne terapie
- Mentálny tréning

Externý software

Externý software pridáva človeku schopnosti a zručnosti. Patria tu:

- Osobné organizátory
- Informačná vizualizácia
- Expertné systémy
- Symbolické matematické programy
- Nástroje hľadania informácií
- Nástroje filtrovania informácií
- Automatizované indexovanie
- Hypertext
- Pamäťové agenty
- Umelá inteligencia

Nehmotné technológie Thomasa L. Friedmana

Nástroje sprístupňovania a napájania sa na štruktúry informačnej spoločnosti opísal Thomas L. Friedman ako sily splošťujúce globálny svet. Sú to vlastne nehmotné technológie tzv. intangibles, ktoré predstavujú sily otáčajúce svet, spoločnosť, ekonomiky i jednotlivca k vnútorným zdrojom.

Thomas L. Friedman vo svojej knihe *The World is Flat. A Brief History of the Twenty-First Century* (2005)^{86, 87} popísal novú etapu rozvoja informačnej spoločnosti zameranú na vytváranie nových nástrojov prístupu k sieťam a k využívaniu vnútorných zdrojov spolu s obrátením sa dovnútra.

Uvádza tu 10 síl splošťujúcich svet, ktoré riadia globalizáciu⁸⁸:

- Pád Berlinského múru a nástup Windows – posun smerom k demokracii a slobodným trhom. Vo svete sa presadil jediný hospodársky model, zároveň svet získal nástroj napojenia sa na vytvárajúcu sa globálnu štruktúru informačnej spoločnosti.
- Uvedenie prehliadača Netscape na trh – prvý masovo používaný prehliadač – spôsobil masívne investície do optických vlákien. Začala sa vytvárať globálna sieťová štruktúra s možnosťou globálneho využívania informačných zdrojov.
- Work Flow Software – rýchlejšia a užšia koordinácia medzi vzdialenými zamestnancami – PayPal, VPN. Výrobné procesy boli transformované do podoby softwaru. Zmenilo sa nazeranie na organizačnú štruktúru firiem.
- Open-Sourcing – samoorganizujúce sa komunity odštartovali revolúciu spolupráce. Open-Source odštartoval otváranie sa systémov a ich transformáciu na otvorené systémy vzájomne spolupracujúce a vzájomne komunikujúce.
- Outsourcing – migrácia obchodných funkcií do Indie – šetrí peniaze a ekonomiky Tretieho sveta. Dochádza ku globálnej reštrukturalizácii svetovej ekonomiky.
- Offshoring – zmluvná výroba vytiahla Čínu na ekonomické výslnie. Takisto dochádza ku globálnej reštrukturalizácii svetovej ekonomiky.

⁸⁶ Friedman, Thomas L.: *The World is Flat. A Brief History of the Twenty-First Century*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2005

⁸⁷ Friedman, Thomas L.; Pink, Daniel H.: *Why the World is Flat*. Wired 13.05, May 2005

⁸⁸ Tamtiež.

- Supply-Chaining – mohutné siete zásobovačov, predajcov a zákazníkov zvýšili obchodnú efektívnosť – Wal-Mart. Siete postupne nahradili hierarchické podniky na poli výkonnosti a konkurencieschopnosti.
- Insourcing – logistické giganty prevzali kontrolu zákazníckych zásobovacích reťazcov umožňujúcich malým rodinným obchodom stať sa globálnymi – UPS, FedEx. Svetová ekonomika získala ďalšie nástroje vzájomného prepájania.
- In-Forming – každý môže využiť Internet ako osobnú zásobovaciu sieť – reťazec – znalostí – Google. Informácie sa stávajú nevyhnutným produkčným faktorom.
- Bezdrôtovosť – bezdrôtové technológie podporujú spoluprácu, robia ju mobilnou a osobnou. Vytvárajú sa nové siete a spoločnosť sa postupne hyperlinkuje.

Základné formy nehmotného kapitálu

Nehmotný kapitál je základom vytvárania a rastu nehmotnej ekonomiky. Nehmotné aktivity, ktoré umožňujú adaptabilitu a pružnosť ekonomických subjektov v globálnom prostredí svetovej ekonomiky sa postupne kapitalizujú a ich pôsobenie v ekonomických štruktúrach prináša výsledné pozitívne efekty podporujúce rozširovanie ekonomických aktivít ako celku i nehmotných ekonomických aktivít.

Novými formami kapitálu sa v nehmotnej ekonomike stávajú všetky aktivity, ktoré prispievajú k orientácii v globálnom prostredí svetovej ekonomiky.

Nové formy kapitálu nehmotnej ekonomiky

- Znalostný kapitál – znalosti, know-how ktoré pôsobia ako kapitál
- Informačný kapitál – informácie, ktoré pôsobia ako kapitál
- Sociálny kapitál – súbor neformálnych hodnôt alebo noriem spoločných pre členov nejakej skupiny, ktorý im umožňuje vzájomnú spoluprácu
- Intelektuálny kapitál – ľudský kapitál plus štrukturálny kapitál
- Organizačný kapitál – organizačná štruktúra, organizačné inovácie a zmeny, adaptabilita organizácie
- Štrukturálny kapitál – hodnota zákazníckej základne a ďalšie zvláštne vzťahy, výsledky intelektuálnych aktivít uložené v databázach a znalostných bázach, atď., to, čo zostane po odchode zamestnancov domov
- Ľudský kapitál – zručnosti a schopnosti zamestnancov, firma ich nevlastní, iba si ich najíma
- Inovačný kapitál – explicitné zdokumentované znalosti, výskumné a vývojové schopnosti a kapacity, proinovačná kultúra, tok zlepšovacích námetov
- Procesný kapitál – hodnototvorné procesy podniku, strategická architektúra, riadiace postupy, systémy a procedúry, informačné a počítačové systémy a siete, organizačná štruktúra
- Emocionálny kapitál – využívanie emócií na vytvorenie emocionálnej väzby na ponúkané produkty, služby a prostredie
- Značkový kapitál – značka fungujúca vo forme kapitálu, predáva produkt, priťahuje pozornosť, vytvára potenciálny trh
- Nehmotný kapitál – všetky druhy kapitálu fungujúceho na nehmotnej báze, znalostný, intelektuálny, informačný, organizačný, štrukturálny a iné formy kapitálu
- Hodnotovo riadený intelektuálny kapitál – využívanie hodnotových orientácií na identifikáciu a vytvorenie potencionálnych zákazníkov

Nové formy aktív nehmotnej ekonomiky

- Nehmotné aktíva – goodwill, pozitívny image, sila značky, pozitívna kultúra
- Znalostné aktíva – znalosti, informácie, databázy, znalostné bázy, know how, duševné vlastníctvo

- Znalostne založené aktíva – znalosti, informácie, databázy, znalostné bázy, know how, duševné vlastníctvo
- Duševné vlastníctvo – zdokumentované a zaznamenané znalosti napr. inovácie, operačné postupy, patenty, technológie, vzdelávacie programy, podnikové znalostné bázy, design a špecifikácia výrobkov a služieb

Meranie nehmotnej ekonomiky – prehľad metód podľa Karl-Erika Sveibyho

Karl-Erik Sveiby vo svojom článku *Methods for Measuring Intangible Assets – Metódy merania nehmotných aktív*⁸⁹, ktorého prvá verzia vyšla v januári 2001 a posledná aktualizácia bola urobená v októbri 2005, uvádza dohromady 34 metód merania nehmotného kapitálu⁹⁰:

National Intellectual Capital Index

National Intellectual Capital Index bol vyvinutý v roku 2004 Nickom Bontisom. Ide o modifikovanú verziu Skandia Navigator pre národy. Národné bohatstvo pozostáva z finančného bohatstva a intelektuálneho kapitálu. Ten pozostáva z ľudského kapitálu a štrukturálneho kapitálu.

Topplinjen/Business IQ

Topplinjen/Business IQ bolo vyvinuté E. Sandvikom a nórskou konzultačnou firmou Humankapitalgruppen v roku 2004. Ide o kombináciu štyroch indikátorov Indexu identity - Identity Index, Indexu ľudského kapitálu - Human Capital Index, Indexu znalostného kapitálu - Knowledge Capital Index a Indexu reputácie - Reputation Index.

MAGIC

MAGIC bol čiastočne financovaný Európskou komisiou. Bol vyvinutý v roku 2004. Metóda aplikuje Skandia model ľudského kapitálu, organizačného kapitálu, trhového kapitálu a inovačného kapitálu.

Danish Guidelines

Danish Guidelines boli vyvinuté v roku 2003. Predstavujú odporúčania vládneho výskumného projektu pre dánske firmy pre meranie nehmotných aktív. Výkazy intelektuálneho kapitálu zahrňujú znalostný popis, sadu manažerských výziev, počet iniciatív a relevantné indikátory.

IC-dVAL

IC-dVAL – dynamické oceňovanie intelektuálneho kapitálu. Bolo vyvinuté v roku 2003. Vypočítavané sú indikátory štyroch dimenzií konkurencieschopnosti: zdroje a kompetencie, procesy, výstupy, nehmotné aktíva zahrňujú štrukturálny kapitál a ľudský kapitál.

FiMIAM

FiMIAM bolo vyvinuté v roku 2002. Vyhodnocuje monetárnu hodnotu komponentov intelektuálneho kapitálu, kombináciu merania hmotných i nehmotných aktív. Metóda sa snaží o spojenie hodnoty intelektuálneho kapitálu s trhovým oceňovaním pod alebo nad zaknihovanú hodnotu.

⁸⁹ Sveiby, Karl Erik: *Methods for Measuring Intangible Assets*. Januar 2001, Updated April 2001, May 2002, October 2002, April 2004, July 2004, October 2005

⁹⁰ Tamtiež

IC Rating

IC Rating bol vyvinutý v roku 2002 Edvinssonom. Je rozšírením rámcov Skandia Navigator zahrnutých z Intangible Assets Monitor rating efektívnosti, obnovy a rizika.

Value Chain Scoreboard

Value Chain Scoreboard bol vyvinutý v roku 2002 Baruchom Levom. Ide o maticu nefinančných indikátorov zoskupených do troch kategórií podľa cyklu vývoja: Objavovanie/učenie, implementácia a komercializácia.

Meritum Guidelines

Meritum Guidelines boli vyvinuté v roku 2002 v rámci výskumného projektu sponzorovaného EÚ. Vytvárajú rámec pre manažment a identifikáciu nehmotných aktív v troch krokoch: definovanie strategických cieľov, identifikovanie nehmotných zdrojov a akcie pre rozvoj nehmotných zdrojov. Zahrňujú tri triedy nehmotných aktív: ľudský kapitál, štruktúrny kapitál a vzťahový kapitál.

Knowledge Audit Cycle

Knowledge Audit Cycle bol vyvinutý v roku 2001. Ide o metódu vyhodnocujúcu šesť znalostných dimenzií organizačných schopností v štyroch krokoch: Definovanie znalostných aktív, Identifikovanie kľúčových znalostných procesov, Plánovanie akcií pre znalostné procesy, Implementáciu a monitorovanie zdokonalení a návrat na začiatok.

Value Creation Index VCI

Value Creation Index VCI bol vyvinutý na Wharton Business School spolu s Cap Gemini Ernst and Young Center for Business Innovationa Forbesom v roku 2005. VCI odhaduje dôležitosť rozdielnych nefinančných metrik vo vysvetľovaní trhovej hodnoty spoločnosti. Rozdielne faktory pre rozdielne odvetvia. VCI sa zameriava na tie faktory, ktoré považujú za dôležité trhy a nie tie, ktoré sú dôležité podľa manažérov.

The Value Explorer

The Value Explorer bol vyvinutý v roku 2000 KPMG. Ide o účtovnícku metodológiu pre kalkuláciu a alokáciu 5 typov nehmotných aktív: Aktíva a dary, Zručnosti a tacitné znalosti, Kolektívne hodnoty a normy, Technológie a explicitne znalosti, Primárne a manažerské procesy.

Intellectual Asset Valuation

Intellectual Asset Valuation bola vyvinutá Sullivanom v roku 2000. Ide o metodológiu ohodnocovania hodnoty intelektuálneho vlastníctva.

Total Value Creation TVC

Ide o projekt iniciovaný Canadian Institute of Chartered Accountants. TVC používa diskontované projektované cash-flows na preskúšanie ako udalosti ovplyvňujú plánované aktivity.

Knowledge Capital Earnings

Knowledge Capital Earnings sú kalkulované ako časť normalizovaných zárobkov nad a pod hodnotu zárobkov prináležiacich zaknihovaným aktívam. Zárobky sú potom používané na kapitalizáciu znalostného kapitálu. Boli vyvinuté v roku 1999.

Inclusive Valuation Methodology IVM

Metodológia vyvinutá v roku 1998. Využíva hierarchie na váženie indikátorov, ktoré sú kombinované a zameriavajú sa viac na relatívne ako na absolútne hodnoty. Kombinovaná pridaná hodnota sa rovná monetárnej pridanej hodnote kombinovanej s nehmotnou pridanou hodnotou.

Accounting for the Future AFTF

Accounting for the Future AFTF bolo vyvinuté v roku 1998. Ide o systém projektovaných diskontovaných cash-flows. Rozdiel medzi AFTF hodnotou na konci a na začiatku periódy je pridanou hodnotou počas periódy.

Investor assigned market value IAMV

IAMV – Investorom priradená trhovú hodnotu bola vyvinutá v roku 1998. Berie skutočnú hodnotu spoločnosti – Company's True Value ako trhovú hodnotu akcií a rozdeľuje ju na hmotný kapitál a realizovaný intelektuálny kapitál plus eróziu intelektuálneho kapitálu plus udržateľnú konkurenčnú výhodu

Market-to-Book Value

Market-to-Book Value považuje hodnotu intelektuálneho kapitálu za rozdiel medzi firemnou trhovou hodnotou akcií a zaknihovanou hodnotou spoločnosť.

Economic Value Added EVA

EVA kalkuluje s upraveným firemným profitom so službami vzťahujúcimi sa k nehmotným aktívam. Zmeny EVA ukazujú či je firemný intelektuálny kapitál produktívny alebo nie.

Calculated Intangible Value CIV

Calculated Intangible Value CIV – Kalkulovaná nehmotná hodnota bola vyvinutá v roku 1997. Ide o adaptáciu U.S. daňovej metódy pre kalkuláciu hodnoty goodwillu.

Value Added Intellectual Coefficient VAIC

VAIC meria ako efektívne a v akom rozsahu intelektuálny kapitál a kapitál zamestnaný vytvára hodnotu založenú na vzťahu troch hlavných komponentov: kapitálu zamestnaného, ľudského kapitálu a štruktúrneho kapitálu. Bol vyvinutý v roku 1997.

IC-Index

IC-Index zahrňuje všetky individuálne indikátory reprezentujúce intelektuálne vlastníctvo a komponenty do jedného indexu. Zmeny v indexe sa vzťahujú k zmenám firemného trhového oceňovania. Bol vyvinutý v roku 1997.

Technology Broker

Hodnota intelektuálneho kapitálu firmy je vyhodnocovaná na základe diagnostickej analýzy odpovedí firiem na dvanásť otázok pokrývajúcich štyri veľké komponenty intelektuálneho kapitálu: ľudských aktív, aktív intelektuálneho vlastníctva, trhových aktív a infraštruktúrnych aktív.

Citation-Weighted Patents

Technologický faktor je kalkulovaný na základe patentov vyvinutých firmou. Intelektuálny kapitál a jeho výkonnosť sú merané na základe výskumnovývojového úsilia na sériu indikátorov ako počty patentov a cena patentov, ktoré popisujú firemné patenty.

Holistic Accounts

Holistic Accounts – holistické účty boli vyvinuté dánskou konzultačnou skupinou Ramboll v roku 1995. Je založené na EFQM modeli obchodnej dokonalosti. Popisuje deväť kľúčových oblastí s indikátormi: hodnota a manažment, strategické procesy, ľudské zdroje, štrukturálne zdroje, konzultácie, zákaznicke výsledky, zamestnanecké výsledky, spoločenské výsledky a finančné výsledky.

Skandia Navigator

Bol vyvinutý Edvinssonom a Malonem v roku 1997. Intelektuálny kapitál je meraný využitím analýzy 164 metrických meraní, ktoré zahrňujú päť komponentov: finančné, zákaznicke, procesné, obnovy a rozvoja a ľudské.

Intangible Asset Monitor

Monitor nehmotných aktív – Intangible Asset Monitor bol vyvinutý v roku 1997 Karl-Erikom Sveibym. Manažment vyberá indikátory postavené na strategických zámeroch firmy pre potreby merania štyroch aspektov vytvárania hodnoty z troch tried nehmotných aktív: ľudskej kompetencie, internej štruktúry, externej štruktúry. Módy vytvárania hodnoty sú rast, obnova, utilizácia/efektívnosť a redukcia rizík/stabilita.

Balance Score Card

Metóda vyvinutá Kaplanom a Nortonom na meranie výkonnosti spoločnosti prostredníctvom indikátorov pokrývajúcich štyri hlavné perspektívy záujmu: finančná perspektíva, zákaznicke perspektíva, perspektíva interných procesov a perspektíva učenia. Indikátory sú založené na strategických zámeroch firmy.

HR statement

Human Resource statement je metóda, ktorá je rozšírená vo Fínsku. Bola vyvinutá v roku 1990. Účty ziskov a strát ľudských zdrojov rozdeľujú personálne náklady do troch tried pre náklady ľudských zdrojov: obnovovacie náklady, náklady rozvoja a náklady vyčerpávania. 150 fínskych spoločností pripravilo v roku 1999 HR statement.

The Invisible Balance Sheet

The Invisible Balance Sheet bol vyvinutý v roku 1989 Karl-Erikom Sveibym a publikovaný v rovnomennej knihe. Rozdiel medzi trhovou hodnotou akcií a zaknihovanou hodnotou je

vysvetľovaný tromi vzájomne prepojenými druhmi kapitálu: ľudským kapitálom, organizačným kapitálom a zákazníckym kapitálom. Tieto tri kategórie kapitálu, ktoré boli prvýkrát publikované v tejto knihe sa stali de facto štandardom.

Human Resource Aosting and Accounting HRCA

HRCA bola vyvinutá v roku 1988. Kalkuluje skrytý dopad nákladov vzťahujúcich sa k ľudským zdrojom, ktoré redukujú firemný profit. Intelektuálny kapitál je meraný príspevkom ľudských aktív spoločnosti rozdelených podľa kapitalizovaných mzdových nákladov.

Human Resource Aosting and Accounting HRCA

HRCA vyvinutá v sedemdesiatych rokoch. Pionierská práca týkajúca sa účtovníctva ľudských zdrojov. Množstvo metód pre kalkuláciu hodnoty ľudských zdrojov.

Tobinovo q

Tobinovo q bolo vyvinuté v päťdesiatych rokoch nositeľom Nobelovej ceny za ekonómiu Jamesom Tobinom. q predstavuje pomer trhovej hodnoty akcií firmy delenej náhradou ceny jej aktív. Zmeny v q umožňujú meranie efektívnosti výkonnosti firemného intelektuálneho kapitálu.

Modely nehmotnej ekonomiky

Model nehmotnej ekonomiky Leifa Edvinssona a spoločnosti Skandia

Skandia bola prvá veľká spoločnosť, ktorá sa pokusila merať znalostné aktíva. Urobila tak v roku 1985 v Intellectual Capital Report. V roku 1994 začala vydávať prílohu Intellectual Capital k finančnej správe pre akcionárov. Jeden z vedúcich pracovníkov Skandia tímu Leif Edvinsson vytvoril Intellectual Capital Navigator, ktorý sa stal základom Skandia modelu trhovej hodnoty a intelektuálneho kapitálu.

Leif Edvinson uvádza základné prvky intelektuálneho kapitálu v Skandia Navigatore nasledovne:

- Zviditeľnenie intelektuálneho kapitálu
- Obnova a rozvoj
- Hodnototvorné procesy
- Sila inovácií
- Zákaznícka hodnota
- Intelektuálne podnikanie
- Ľudský kapitál v transformácii

Tabuľka č. 7: Skandia model trhovej hodnoty a intelektuálneho kapitálu

Skandia model trhovej hodnoty a intelektuálneho kapitálu

Trhová hodnota

- Finančný kapitál
- Intelektuálny kapitál
 1. Ľudský kapitál
 2. Štruktúrny kapitál
 - Zákaznícky kapitál
 - Organizačný kapitál
 1. Inovačný kapitál
 - Intelektuálne vlastníctvo
 - Nehmotné aktíva
 2. Procesný kapitál

Zdroj: Phatak, Alope: *Intellectual Capital in Small Teams: Towards a Methodology for Capturing Intangible Assets*. Report No. CMIS 03/81. CSIRO Mathematical and Information Sciences, Wembley, WA, April 2003

Nehmotná ekonomika Jonathana Lowa a Pam Cohen Kalafutovej

Americkí experti na nehmotný kapitál Jonathan Low a Pam Cohen Kalafutová publikovali v roku 2002 knihu *Neviditeľná výhoda*. Ako nehmotné aktíva poháňajú výkonnosť byznisu – *Invisible Advantage. How Intangibles Are Driving Business Performance*⁹¹. Popisujú v nej princípy a vzostup nehmotnej ekonomiky. Uvádzajú dvanásť nehmotných aktív, ktoré poháňajú výkonnosť byznisu.

Dvanásť nehmotných aktív, ktoré poháňajú výkonnosť byznisu⁹²

- Vodcovstvo
 1. Vodcovstvo
 2. Vykonávanie stratégií
 3. Komunikácia a transparentnosť
- Vzťahy
 1. Značky
 2. Reputácia
 3. Siete a aliancie
- Vnútro spoločnosti
 1. Technológia a procesy
 2. Ľudský kapitál
 3. Organizácia pracoviska a kultúra
 4. Inovácie
 5. Intelektuálny kapitál
 6. Adaptabilita

⁹¹ Low, Jonathan, Kalafut, Pam Cohen: *Invisible Advantage. How Intangibles Are Driving Business Performance*. Perseus Publishing, Cambridge, MA 2002

⁹² Tamtiež.

Ekonomika obsahu, ekonomika daru a ekonomika pozornosti

Nová ekonomika je prepojená s novými teoretickými konceptami, a to s ekonomikou obsahu, ekonomikou daru, a ekonomikou pozornosti.

Tieto tri koncepty sú rozpracované v knihách a publikáciách autorov ako Eric Raymond⁹³, Michael Goldhaber⁹⁴, Esther Dysonová⁹⁵, Hazel Hendersonová, Richard Barbrook⁹⁶, David Gauntlett⁹⁷, Rishaba Ghosha⁹⁸ alebo Kyle Veale⁹⁹.

Ekonomika obsahu, ekonomika daru a ekonomika pozornosti sa navzájom dopĺňajú. Ich vzťah je vyjadrený nasledovne: Obsah je poskytovaný ako dar a zisk je generovaný pozornosťou.

Pozornosť sa stáva kapitálom, dar je investícia do pozornosti a sprístupňuje obsah na trh. Touto postupnosťou vzniká prepojenie producent spotrebiteľ.

Ekonomika obsahu zahŕňa tvorbu obsahu. Je priamo spojená s ekonomikou pozornosti. Ekonomiku obsahu vyjadruje nasledujúca rovnica: Pozornosť jednotlivcov je spotrebúvaná obsahom a jeho tvorbou¹⁰⁰. Čas a pozornosť jednotlivcov sa stáva nedostatkovým tovarom.

Obsahu bude pravdepodobne nadbytok. Tvorba obsahu bude drahá, pretože stojí čas ľudí a úsilie podnikateľov.

Veľa ľudí bude tráviť svoj čas tvorbou vlastného obsahu. V oblasti obsahu sa vytrácajú úspory z rozsahu, ktoré znamenali, že duševné vlastníctvo sa tvorilo mimo domov. Preto sa jeho tvorba vracia domov alebo do malých podnikov. Často je omnoho drahšia v malých podnikoch ako doma¹⁰¹.

Motivácia pre tvorbu obsahu býva rôzna. Niektorí vytvárajú obsah pre zábavu a niektorí pre peniaze. Bez ohľadu na motiváciu však súperia svojou činnosťou s komerčnými poskytovateľmi obsahu o čas, ktorý ľudia strávia konzumáciou obsahu, či už ide o sledovanie filmu, hranie videohier on-line, príležitostné potulovanie sa webom alebo písanie odpovedí na e-maily¹⁰².

Vďaka tomu sa už v súčasnosti objavuje stále viac obsahu, ktorý sa snaží pritaľhnuť pozornosť ľudí. Akonáhle je totiž vytvorený originál, jeho mechanické reprodukovanie je veľmi lacné¹⁰³. Výsledkom novej ekonomiky je, že jedinci sú časťou alebo otvorene platení za svoju pozornosť.

Môžu sa pozerať zadarmo na reklamu za to, že súčasne sledujú reklamy. V snahe upútať pozornosť sú časopisy a noviny dotované alebo zdarma a hradené inzerentmi, ktorí dnes sponzorujú všetko možné, od autobusových zastávok, športových štadiónov až po osviežujúce obrúsky podávané leteckými spoločnosťami. Cieľom je upútať pozornosť¹⁰⁴.

Podľa kvality pozornosti sú potom spotrebiteľia odmeňovaní obsahom. Napriek tomu, že ide o ekonomiku pozornosti, konečným cieľom komerčných organizácií je premeniť pozornosť na peniaze.

⁹³ Raymond, Eric S.: The Cathedral and the Bazaar. Musings on Linux and Open Source by an Accidental Revolutionary. O'Reilly, 1999, 2001, Raymond, Eric S.: The Cathedral and the Bazaar. First Monday, Volume 3, Number 3, March 2nd 1998, Raymond, Eric S.: Homesteading the Noosphere. First Monday, Volume 3, Number 10, October 5th 1998

⁹⁴ Goldhaber, Michael H.: The Attention Economy: The Natural Economy of the Net. First Monday, Volume 2, Number 4, April 7th 1997, Goldhaber, Micheal H.: What's the Right Economics for Cyberspace? First Monday, Volume 2, Number 7, July 7th 1997

⁹⁵ Dyson, Esther: Release 2.1. Vize života v digitálnom veku. Praha: Softwarové noviny, Management Press, 2001

⁹⁶ Barbrook, Richard: The Hi-Tech Gift Economy. First Monday, Issue 3 / 12

⁹⁷ Gauntlett, David, Horsley, Ross: Web.Studies. 2nd Edition. Arnold Publishers, 2004, Gauntlett, David: Basic Web Economics: How things work in the „attention economy“. www.NewMediaStudies.com

⁹⁸ Ghosh, Rishab Aiyer: Economics is dead. Long live economics ! A Commentary on Michael Goldhaber's The Attention Economy. First Monday, Issue Volume 2, Number 5, May 5th 1997, Ghosh, Rishab Aiyer: Cooking pot markets: an economic model for the trade in free goods and services on the Internet. First Monday, Volume 3, Number 3, March 2nd 1998, Ghosh, Rishab Aiyer: Clustering and Dependencies in free/open source software development: Methodology and Tools. First Monday, Volume 8, Number 4, April 7th. 2003

⁹⁹ Veale, Kyle J.: Internet gift economics: Voluntary payment schemes as tangible reciprocity. First Monday, Volume 8, Number 12, December 1st. 2003

¹⁰⁰ Dyson, Esther: Release 2.1. Vize života v digitálnom veku. Praha: Softwarové noviny, Management Press, 2001

¹⁰¹ Tamtiež.

¹⁰² Tamtiež.

¹⁰³ Tamtiež.

¹⁰⁴ Tamtiež.

Zdrojom komerčnej hodnoty sa stáva ľudská pozornosť a nie obsah, ktorý ju priťahuje.

Obsahu bude jednoducho príliš mnoho. Bude však len málo ľudí, ktorí naň budú mať dost' času. Nástroje sprístupňovania predstavujú novovytvárajúce a novorastúce trhy novej ekonomiky informačnej spoločnosti, umožňujú napájanie sa na štruktúry informačnej spoločnosti a sú podmienkou prežitia a prosperity.

Ekonomika obsahu Esther Dysonovej – podnikateľské modely

Ester Dysonová uvádza dva podnikateľské modely ekonomiky obsahu¹⁰⁵:

- Prvý model ekonomiky obsahu – Tržby sú generované za služby na základe obsahu, a nie za jeho statické kopie. Ide o intelektuálne procesy, nie o duševné vlastníctvo. Tieto služby zahrňujú všetko od predplatného po konzultácie. Medzi podnikové aktíva, ktoré poskytujú služby sa počítajú zamestnanci. Tí sú tvorcami hodnoty, ktorá leží ladom v obsahu a môže sa stať duševným vlastníctvom. Ide tu o duševný kapitál. Ide o potenciál, ktorý je v hlavách, je daný školením, skúsenosťou alebo všeobecnými schopnosťami.
- Druhý model ekonomiky obsahu – Tento spočíva vo využití obsahu k získaniu pozornosti. Ide teda o to, vytvoriť duševný kapitál v hlavách iných ľudí, či už vo forme značky – to je najznámejšie, alebo známeho výrobku – príkladom je Microsoft Word. Myšlienka duševného kapitálu v hlavách iných ľudí, či už ide o verných zákazníkov, alebo vlastných zamestnancov, tradičných podnikateľov znervózňuje.

Ľudia dávajú prednosť skutočným aktívam, ktoré môžu vlastníť. To platí aj napriek tomu, že ktokoľvek, kto niekedy investoval do nemovitostí, zlata alebo do továrne na výrobu diskiet, vie, že hodnota skutočných aktív môže rovnako dobre klesať alebo stúpať. Udržať si duševný kapitál je ťažšie. Značky vznikajú a zanikajú v priebehu okamihu. K získaniu či strate povesti stačí jedno vystúpenie v televíznej talk show.

Ekonomika značiek, ekonomika pozornosti a ekonomika zážitku

Ekonomika značiek – brands – je postavená na princípoch ekonomiky pozornosti a je prepojená s ekonomikou zážitku. Stratégie organizácií sú zamerané na získanie pozornosti prostredníctvom značky a tá potom sprístupňuje potenciálny trh zákazníkom. Značka sa tak stáva novou formou kapitálu. Investície do značky sú často návratnejšie ako investície do vytvárania nových produktov. Značka priťahuje pozornosť a sprístupňuje trh.

Príkladom fungovania ekonomiky značiek je spoločnosť Starbucks, ktorá sa zaoberá produkciou kávy a predajom produktov z kávy. Namiesto nadmerných reklamných investícií šírila Starbucks svoje meno prostredníctvom celej rady projektov, ktoré mali značku zviditeľniť. Začala sa ponúkať káva Starbucks kancelárska, káva so zmrzlinou, dokonca i kávové pivo¹⁰⁶.

Spoločnosť Starbucks dnes patrí medzi 100 najlepších obchodných značiek. V Severnej Amerike má takmer šesťtisíc obchodných miest a pôsobí na ďalších dvadsiatich dvoch trhoch, od Ománu po Nemecko a od Číny po Mexiko¹⁰⁷. Tvorivý nápad firmy Starbucks, a teda jej riaditeľ a Howard Schultz spočíval v tom, že zo zameniteľného tovaru – kávy – urobila výrobok najvyššej kvality a ten potom pretvorila do značky, s ktorou spojila také prostredie a atmosféru, že sa značka Starbucks stala spoločenským fenoménom.¹⁰⁸

Viceprezident spoločnosti Starbucks Scott Bedbury uvádza, že spotrebiteľia neveria, že by medzi jednotlivými produktami existovali priepastné rozdiely, takže značka musí prostredníctvom zážitku

¹⁰⁵ Tamtiež.

¹⁰⁶ Kleinová, Naomi: Bez loga. Argo, Dokořán, Praha, 2005

¹⁰⁷ Schmetterer, Bob: Skok do budoucna. Creative Business Ideas zdrojem tvůrčích podnikatelských strategií. Management Press, Praha 2004

¹⁰⁸ Tamtiež.

menom Starbucks navodiť emocionálnu väzbu medzi výrobkom a zákazníkom.¹⁰⁹ Generálny riaditeľ Starbucks Howard Schultz zasa uvádza, že ľudia do Starbucks nejdú len pre kávu. Ide im o kúzo spojené s prežitkom pitia kávy a stretnutie s hrejivým prostredím priateľskej komunity v obchodoch Starbucks.¹¹⁰

Emocionálna ekonomika funguje na základe predaja prostredia spôsobom, že toto prostredie vytvára emocionálne väzby na ponúkaný produkt alebo službu. Sergio Zyman v knihe *Koniec marketingu*, ako sme ho doteraz poznali¹¹¹, uvádza, že jediným dôvodom pre vytváranie značiek je snaha prinútiť spotrebiteľa, aby s konkrétnym produktom stotožňoval celý rad žiadúcich vlastností a znakov. Ako príklad uvádza už spomínanú firmu Starbucks, ktorá stanovila normy a novovymedzila pitie kávy ako zážitok, k poskytovaniu ktorého je momoriadne dobre pripravená¹¹².

Ľudia z firmy Starbucks povedali, že káva nie je len kofeín, ktorý sa predáva v podobe niekoľkých rozomletých zrní a vody. A nemáte na ňu chuť iba ráno, aby ste sa prebrali, a potom po obede. Vysvetlili nám, že pitie kávy je zážitok a, že kávu by sme mali piť, kedykoľvek sa máme s niekým stretnúť, vo chvíľach, keď chceme do života vniesť nejakú zmenu, keď potrebujeme vypnúť alebo keď si chceme iba tak trochu dopriať¹¹³. Zyman uvádza, že akonáhle firma Starbucks podala spotrebiteľom takéto vysvetlenie, nielenže pretiahla zákazníkov svojim konkurentom, ale tiež prinútila mnoho ďalších ľudí, aby začali piť omnoho viac kávy. Skutočne rozšírila trh¹¹⁴.

Bob Schmetterer v knihe *Skok do budúcnosti* uvádza, že hlavnou príčinou úspechu firmy Starbucks je to, že sa rozhodla nebyť dodávateľom kávy, ale sprostredkovateľom zážitkov súvisiacich s kaviarenskou atmosférou.¹¹⁵ Tento prístup vidieť vo všetkých podnikových aktivitách, ovplyvňuje vzhľad každého obchodu a podobu všetkých predávaných výrobkov.¹¹⁶

Značka tak vytvorila nový trh, keď spolu s kávou predáva firma Starbucks prostredie, priťahuje pozornosť a vytvára emocionálny vzťah zákazníka k firme. Značka tak funguje ako kapitál a investície do značky sú investíciami do rozširovania kapitálu.

David A. Aaker vo svojej knihe *Brand Building*¹¹⁷ definuje hodnotu značky. Hodnota obchodnej značky je sada aktív a pasív, spojených s menom a symbolom značky, ktorá zvyšuje alebo znižuje hodnotu, ktorú výrobok či služba prináša firme a / alebo zákazníkovi¹¹⁸.

Hlavnými kategóriami hodnoty značky sú¹¹⁹:

- Znalosť mena značky
- Vernosť značke
- Vnímaná kvalita
- Asociácie spojené so značkami

Záver

Nehmotná ekonomika sa stala významnou súčasťou vyspelých ekonomík sveta. Výkonnosť ekonomík bude vo vzrastajúcej miere podmienená existenciou a rastom nehmotnej ekonomiky.

¹⁰⁹ Kleinová, Naomi: *Bez loga*. Argo, Dokořán, Praha, 2005

¹¹⁰ Tamtiež.

¹¹¹ Zyman, Sergio: *Koniec marketingu, jak jsme jej dosud znali*. Management Press, Praha 2005

¹¹² Tamtiež.

¹¹³ Tamtiež.

¹¹⁴ Tamtiež.

¹¹⁵ Schmetterer, Bob: *Skok do budoucna*. Creative Business Ideas zdrojem tvůrčích podnikatelských strategií. Management Press, Praha 2004

¹¹⁶ Tamtiež.

¹¹⁷ Aaker, David A.: *Brand Building*. Budování značky. Vytvoření silné značky a její úspěšné zavedení na trh. Computer Press, Brno 2003

¹¹⁸ Tamtiež.

¹¹⁹ Tamtiež.

Akcelerujúce zmeny v globálnej ekonomike si budú vynucovať rastúce investície do nehmotnej ekonomiky, ktorá bude prostriedkom na reakciu na zmeny v globálnom prostredí.

Základné charakteristiky nehmotnej ekonomiky v najbližších desaťročiach budú nasledovné:

- Nehmotná ekonomika bude dlhodobo rastúcou štruktúrou ekonomiky na všetkých úrovniach od podniku po globálnu úroveň. Bude rásť jej podiel na štruktúre HDP ako i na štruktúre pracovnej sily.
- Bude rásť význam nehmotných aktív a nehmotného kapitálu. Tieto sa budú diverzifikovať a podieľať sa na vytváraní nových trhov, nových organizačných štruktúr a nových investičných stratégií.
- Existencia nehmotnej ekonomiky bude podmienkou prežitia v globálnej ekonomike. Koncept konkurencieschopnosti bude postupne nahradzovaný konceptom pružnosti, umožňujúcim reakciu na zmeny prostredia.
- Bude pokračovať dlhodobý posun od hmotného k nehmotnému, pričom nehmotné bude dopĺňať hmotné. Tento posun budeme vidieť vo vytváraní nehmotných aktív, nehmotného kapitálu, nehmotných technológií, nehmotnej ekonomiky.
- Investície do nehmotného kapitálu budú mať rastúci význam.
- Budú sa vytvárať nové metodológie odhaľovania a merania nehmotných aktív, nehmotného kapitálu a nehmotnej ekonomiky.
- Vytváranie prostredia rastu nehmotnej ekonomiky bude znakom vyspelosti ekonomiky krajiny.
- Nehmotné aktíva, nehmotný kapitál a nehmotná ekonomika budú vo vzrastajúcej miere umožňovať čerpať vnútorné nehmotné zdroje rozvoja.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Aaker, David A.: Brand Building. Budování značky. Vytvoření silné značky a její úspěšné zavedení na trh. Computer Press, Brno 2003
- Adam, J. H.: Anglicko – český ekonomický slovník s výkladem, výslovností a českým rejstříkem. LEDA, Voznice, 2000
- Alee, Verna: A Value Network Approach for Modeling and Measuring Intangibles. Paper prepared for presentation at Transparent Enterprise. Madrid, November 2002
- An Atlas of the Free and the Unfree. In: Wired. June 2004
- Berner, Robert, Kiley, David: Global Brands. BusinessWeek, September 5 and 12 / 2005
- Bontis, Nick: Assessing Knowledge Assets: A Review of the Models Used to Measure Intellectual Capital. Version Oct-11-2000, 2000
- Dennemeyer and Company: The Role of Intangible Assets in The New Economy. A Product White Paper. IpFrontline. Intellectual Property and Technology Magazine. 2004
- Dyson, Esther: Release 2.1. Vize života v digitálním věku. Praha: Softwarové noviny, Management Press, 2001
- Economic Report of the President Transmitted to the Congress February 2005 Together with the Annual Report of the Council of Economic Advisers. United States Government Printing Office, Washington, D.C., 2005
- Economic Report of the President Transmitted to the Congress February 2006 Together with the Annual Report of the Council of Economic Advisers. United States Government Printing Office, Washington, D.C., 2006
- Eminger, Jaromír: Fordovy národohospodářské zásady. Jejich kritika. Možno je uplatňovati v našich poměrech? In: Špaček, Stanislav: Život a práce u Forda. Zápisky Československých inženýru z Ameriky. Americké obrázky II. Vydala s podporou ministerstva veřejných prací Jednota přátel Masarykovy akademie práce. V Praze 1927
- Eustace, Clark: The Intangible Economy. Impact and Policy Issues. Report of the European High Level Expert Group on the Intangible Economy. European Commission, October 2000

- Friedman, Thomas L.: The World is Flat. A Brief History of the Twenty-First Century. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2005
- Friedman, Thomas L.; Pink, Daniel H.: Why the World is Flat. Wired 13.05, May 2005
- Friedman, Thomas L.: The Exhausting Race of Ideas. In: Newsweek. Special Edition. The Knowledge Revolution. December 2005 – February 2006
- Fukuyama, Francis: Veľký rozvrat. Ľudská prirodzenosť a opätovné nastolenie spoločenského poriadku. Agora, Bratislava, 2005
- Gentle, Chris, Harding, Rebecca: Risky business? Managing risk and creating value in a volatile world. A Deloitte Research Report. Deloitte and Touch LLP, 2005
- Graham, Douglas, Bachman, Thomas T.: Ideation. The Birth and Death of Ideas. Wiley, 2004
- Hand, John R. M., Lev, Baruch (editors): Intangible Assets. Values, Measures and Risks. Oxford University Press, 2003
- Hiler, Bob, Mauboussin, Michael J.: On the Shoulders of Giants. Mental Models for the New Millennium. Frontiers of Strategy. Volume 2, Credit Suisse, First Boston, November 16, 1998
- Hofmann, Jan: Value intangibles! Intangible capital can and must be valued – owners and valuers alike will benefit. Deutsche Bank Research, Frankfurt am Main, Germany, October 19, 2005
- Hughes, James, Bostrom, Nick: What is Transhumanism? World Transhumanist Association, 2005, ppt presentation
- Kelly, Eamonn: Powerful Times. Rising to the Challenge of Our Uncertain World. Wharton School Publishing, Upper Saddle River, NJ, 2005
- Kiernan, Matthew J.: Inovuj, nebo nepřezijíš! Zásady strategického řízení pro 21. století. Management Press, Praha 1998
- Kleinová, Naomi: Bez loga. Argo, Dokořán, Praha, 2005
- Lev, Baruch: Intangibles. Management, Measurement, and Reporting. Brookings Institution Press, 2001
- Lev, Baruch: Sharpening the Intangibles Edge. Harvard Business Review, June 2004
- Low, Jonathan, Kalafut, Pam Cohen: Invisible Advantage. How Intangibles Are Driving Business Performance. Perseus Publishing, Cambridge, MA 2002
- Nakamura, Leonard: What is the U.S. Gross Investment in Intangibles? (At Least) One Trillion Dollars a Year! Working Paper NO. 01-15. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Research Department, Philadelphia, PA, October 2001
- Nakamura, Leonard: Advertising, Intangible Assets, and Unpriced Entertainment. Working Paper NO. 05-11. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Research Department, Philadelphia, PA, May 2005
- Nakamura, Leonard: Is the U.S. Economy Really Growing Too Slowly? Maybe We're Measuring Growth Wrong. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review, March / April 1997
- Nakamura, Leonard: Intangibles: What Put the New in the New Economy? Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review, July / August 1999
- Nakamura, Leonard: Economics and the New Economy. The Invisible Hand Meets Creative Destruction. Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review, July / August 2000
- Nakamura, Leonard: Intangibles: Is a Trillion Dollars Missing from GDP? Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review Q4 2001
- Peters, Tom: Re-imagine! Business Excellence in a Disruptive Age. Dorling Kindersley Limited, London 2004
- Phatak, Alope: Intellectual Capital in Small Teams: Towards a Methodology for Capturing Intangible Assets. Report No. CMIS 03/81. CSIRO Mathematical and Information Sciences, Wembley, WA, April 2003
- Prahalad, C.K., Ramaswamy, Venkataram: Budoucnost konkurence. Spoluvytváření jedinečné hodnoty se zákazníkem. Management Press, Praha 2005
- Sanders, Anders: Amplifying Cognition: Extending Memory and Intelligence. Talk given at Extro 3, August 9-10, 1997, San Jose

- Sandberg, Anders: Better Minds. In: Hughes, James, Bostrom, Nick: What is Transhumanism ? World Transhumanist Association, 2005, ppt presentation
- Schmetterer, Bob: Skok do budouca. Creative Business Ideas zdrojem tvurčích podnikatelských strategií. Management Press, Praha 2004
- Shapiro, Robert J., Hassett, Kevin A.: The Economic Value of Intellectual Property. October 2005
- Siwek, Stephen E.: Copyright Industries in the U.S. Economy. The 2002 Report. Prepared for the International Intellectual Property Alliance. Economists Incorporated, Washington, D.C. 2002
- Siwek, Stephen E.: Copyright Industries in the U.S. Economy. The 2004 Report. Prepared for the International Intellectual Property Alliance. Economists Incorporated, Washington, D.C. 2004
- Sveiby, Karl Erik (editor), The KONRAD Group: The Invisible Balance Sheet. Key indicators for accounting, control and valuation of know-how companies. 1989
- Sveiby, Karl Erik: Methods for Measuring Intangible Assets. Januar 2001, Updated April 2001, May 2002, October 2002, April 2004, July 2004, October 2005
- The 100 Top Brands. BusinessWeek, September 5 and 12 / 2005
- Toffler, Alvin: Powershift. Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. Bantam Books, New York 1990
- Toffler, Alvin and Heidi: War and Anti-War. Survival at the Dawn of the 21st Century. Little, Brown and Company, Boston, New York 1993
- Toffler, Alvin and Heidi: Foreword: The New Intangibles. In: Arquilla, John, Ronfeldt, David (editors) : In Athena's Camp. Preparing for Conflict in the Information Age. Foreword by Alvin and Heidi Toffler. National Defense Research Institute, RAND, Santa Monica, California 1997
- Toffler, Alvin, Tofflerová Heidi: Válka a antiválka. Jak porozumět dnešnímu globálnímu chaosu. Nakladatelství Dokořán a Argo, Praha 2002
- Toffler Alvin, Tofflerová Heidi: Nová civilizace. Třetí vlna a její dusledky. Nakladatelství Dokořán, Praha 2001
- Toffler, Alvin, Tofflerová Heidi: Utváranie novej civilizácie. Politika Tretej vlny. Vydavateľstvo Open Windows, Bratislava 1996
- Toffler, Alvin: Nečekají nás krvavé revoluce, ale krize. Rozhovor s Alvinem Tofflerem. Lidové noviny 21.ledna 1999
- Zyman, Sergio: Konec marketingu, jak jsme jej dosud znali. Management Press, Praha 2005

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Slovenská akadémia vied, Ekonomický ústav, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.